

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredno nedelje in praznike.

Insarati: Prostor 1 m/m x 54 m za male oglase do 27 m/m višine 1 K, od 30 m/m višine dalje kupijski in uradni oglasi 1 m/m K 2.—, notice, poslano, preklic, izjave in reklame 1 m/m K 3.—, Poroke, zaroke 80 K. Zensitne ponudbe, vsaka beseda K 2.—, Pri večjih naročilih popust.

Vprašanjem glede insarata naj se priloži znamka za odgovor

Upravišstvo „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knaflova ulica št. 5, pritličje. — Telefon št. 304.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani in po pošti:

V Jugoslaviji:

celoletno naprej plačan . . . K 300.—
polletno 150.—
3 mesečno 75.—
1 25.—

Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati.
Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vedno po nakaznici.
Na samo pismena naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

V inozemstvu:

celoletno K 480.—
polletno 240.—
3 mesečno 120.—
1 40.—

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knaflova ulica št. 5, I. nadstropje

Telefon št. 34.

Dopise sprejema le podpisane in zadoščeno frankovane.

Rekopisov se ne vrata.

Posamezna številka stane 50 par = 2 kroni.

V inozemstvu 65 par = K 2.60.

Poštnina plačana v gotovini.

Z odprtim vezirjem.

Ko se je moral vsled krika hipnacionalistov umakniti grof Sforza iz politične arene, nismo temu pripisovali bogzna kakšnega pomena, ker smo bili mišljenja, da bo vsak naslednik grofa Sforze naš odločen nasprotnik, zakaj, v sovraštvi proti nam so si vsi Italijani enaki. Kakor pa kažejo dogodki zadnjih dni, ni bilo naše mnenje popolnoma pravično, ker ostalo je pač staro sovraštvo do nas, popolnoma se je pa izpremenil način boja z nami. Da rečemo še precizneje. Sovraštvo proti nam se je tako potencilalo, da je postalo slepo in da nam skoraj postaja koristno.

Velika prednost politika grofa Sforze je bila, da je spretno zongliral med Srbi in nami-prečani. Delal se je velikega prijatelja junaške Srbije, toda baje pri najboljši volji se ni mogel ogreti za nas, ki smo pač vsi prikriti avstrijskanti. In zato je bila njegova politika dvorezna in naravnost klasično italijanska. Njegovo laskanje Srbom in njegovo zabavljanje proti nam prečanom ni bilo brez uspeha, posebno ko je bilo vsepovsod dovolj ugodnih tal za tako diferenciranje.

Posledice tega smo mi včasih silno neprijetno občutili, ker stalo je nas velikanskega napora, da smo preprečili od italijanske meje bolj oddaljene brate, da je ta dvojna politika Italije samo satanska finta in hinavska laž, da pa v resnici Italijani nas vse enako sovražijo, in one, ki so močni, še bolj kot slabotne Slovence, ki jih le prezirajo. Dasi smo mogli za svojo trditve navesti tehtne razloge, dasi so jo mogli potrditi vsi oni junaki, ki so utekli smrti pri prehodu čez Albanijo, ko so morali obupajoči gledati, kako jih zapuščajo zavezniki, vendar nismo mogli popolnoma zatreti pogubnih posledic italijanske hinavske mehkobe, in naš boj za Primorje se je zdel skoraj kot izgubljen. Zakaj, jasno je, da more v težavnem boju za svoja prava ob Primorju uspeti le ujedinjen in v eni fronti popolnoma strnjen narod. Konsekventno izvedena politika v duhu teženja grofa Sforze pa bi mogla omajati to fronto, posebno vsled obstoja hrvatskega vprašanja in mogli bi priti do tega žalostnega stanja, da bi kdo dejal, pa kaj bi šli v boj z ljudmi, ki so naši prijatelji, zaradi interesa bratov, ki nas ne marajo.

Hvala Bogu, ta velika nevarnost je danes pokopana in lahko rečemo, da za vedno. Zasluga za to pa gre nasledniku grofa Sforze, sedanjemu laškemu zunanemu ministru, ki je prelomil s politiko grofa Sforze, z njegovim prikritim sovraštvom in ki je uveljavil politiko odkritega sovraštva. Dočim je grof Sforza le pritajeno organiziral albanske vstaje, dočim je grof Sforza še pri koroškem plebiscitu varoval decorum zaveznika, dočim je grof Sforza uporabljal kot diplomat še laskajoče besede, je vstopil Della Torretta z odprtim vizirjem proti nam in čisto odkrito in odločno nastopil proti nam v Albaniji, kot zavzeznik organiziral v Benetkah zvezo Avstrije in Madžarske proti nam in dal temu svojemu sovraštvu duška celo v diplomatskih izjavah.

S tem nam je storil gospod Della Torretta z odprtim vizirjem, proti nam in čisto odkrito in odločno nastopil proti nam v Albaniji, kot zavzeznik organiziral v Benetkah zvezo Avstrije in Madžarske proti nam in dal temu svojemu sovraštvu duška celo v diplomatskih izjavah.

Pa naj bodo že motivi, ki so dovedli gospoda Della Torretta do odkritosrčnejše politike, kakršni koli, za nas so njegovi rezultati razveselilivi, pa naj nam prinesejo tudi morebitne ponovne diplomatske

neuspehe. Saj so vsi ti neuspehi le brezpomembni vetriči, ki bodo otroške udušeni, kadar zadivja orkan svezih sil od Triglava pa do Lovčena.

Dr. Jos. Pipenbacher:

Vsakemu svoje!

V številki 227. „Slov. Naroda“ je napisal prof. dr. Sturm članek, ki po svoji vsebini ne odgovarja skoz in skoz dejstvom. Naperjen je sicer proti dr. I. D. oziroma dr. Samsi, in sveda ni moja naloga niti namen, da bi hotel imenovana gospoda braniti. Ker se pa predmet tiče slovenosti, se čutim tudi jaz opravičen, da podam široki javnosti vsaj površno sliko o današnjem stanju reforme srednjih šol.

Najprej pa moram poudariti da trditve dr. Sturma sresnica je, da je večina slov. profesorjev sprejela reformni načrt g. ministra za prosveto ne le simpatično, temveč naravnost navdušeno, neistinita. Vidi se, da je dr. Sturm ostal tok reformacije naših šol vsled njegove dolgaletne odsotnosti neznan. To da denimo, da bi se dr. Sturm ne bil zmotil, je vendar več kot gotovo in povsem upravičeno, da pri reformiranju šol ne smejo odločevati le mnenja učiteljev, temveč v prvi vrsti zahteve življenja, praktične in etične potrebe. Mnenja učiteljev so čisto diktirana od osebnih interesov ter individualno pobarvana pri izpremembah, ki se tičejo ene največjih temeljev človeške družbe in države, morajo priti do besede vsi merodajni činitelji, ne v zadnjem redu roditelji. Vrste učiteljev se pa morajo ravnati po vrstah učencev in ne narobe!

Že leta 1919, izzvan po enonimnem plemenitniku, sem priobčil v številki 98. in 113. „Slov. Naroda“ dva članka o reformi srednje šole. Tam sem dokazal, da so vsi duševni klas. filologov docela nedolžni na tem, da se obstoja pri nas vršni zavodi za latinščino in grščino in da sklenjena reforma, ki je vsebovala tudi latinščino, ni bilo delo in izraz le klas. filologov, temveč ankete, kjer so tvorili klas. filologi le neznaten del.

Kakšno izpremembo bo doživel reformni učni načrt, preden postane zakon, se še ne ve. Hvale-

Tedaj pa, gospodje, pogleda mo prav ostro v Vaš odprt vizir in morebiti ne bo takrat vaše oko tako mirno, ko je danes, ko se košate v nezasuženi in tudi lažnivi sili.

vredno se pa mora omeniti, da minister prosvete nima namena, izvršiti nasilja ter od Glavnega prosvetnega odbora osnovani načrt za srednje šole oktroirati, temveč da pridejo nazori tudi Hrvатов in Slovencev do svojega izraza in upoštevanja. Osebnost pa poudarjam, da sem klas. filolog, da morajo biti med srednjimi šolami tudi pri nas taki tipi, ki po zadržu najzgovornejših propagatorjev materialne smeri odgovarjajo duhu časa in toku socialnih struj v naši domovini in v drugih državah.

Kakor povsod, je pa treba tudi v vprašanju šolstva priporočati čin evolucije. Šole, katerih škodljivost nepravilnost in zastalost bo očitna, bodo postale same po sebi nepotrebne in mrtve, kakor se posušijo veja in odpade sama, izgubivši življenjske pogoje.

V Sloveniji so sedaj le še tri državne humanistične gimnazije (z lat. in gršč.) in ena privatna (Škofjevi zavodi v St. Vidu). Druge so se pretvorile v gimnazijo realnega tipa (z lat. in vseh razredih, mesto grščine je kak moderni jezik). Nadalje imamo 2 realni, ljubljanska je brez klas. jezikov, na mariborski se baje poučuje v višjih razredih latinščina. Da imamo tudi že lepo številno meščanskih šol, je znano. In tako je dana vsakemu prilika, da izbere svojim otrokom tisti srednješolski zavod, ki odgovarja njegovim duševnim vsebini in bodočemu poklicu njegovega zaroda. Zato je glasno vpitje, da se naša mladina sili učiti lat. (in gršč.), brez podlage in le notvoja resnice. Se veš! Neinteresiranemu in objektivnemu motrniku je dovolj jasno, da je realna gimnazija občinstvu najljubši srednješolski zavod, ne realna in ne meščanska šola, in to ne le onim učencem, ki nameravajo pohajati visoke šole, temveč tudi tistim, ki se po štirih letih lotijo praktičnih poklicev ali pa po absolvirani gimnaziji

stopijo takoj v službo. In vendar bi baš zadnja kategorija pridobila eno leto, ko bi študirala realko! Vkljub temu je pa tak naval na realne gimnazije, da je človek uverjen, da ljudstvo — uko in neuko — pripisuje latinščini neko izobraževalno silo, ki je drugi predmeti ne nudi. Ni tukaj mesto, da bi se spuščal v utemeljevanje opravičenosti ali neopravičenosti tega pričanja. — Vsekakor bi pa bilo pogrešno, da bi se ljudstvo vzelo najbolj priljubljani učni zavod, ne da bi se mu v istem hipu mogel nuditi nesporno enakovreden, če še ne boljši nadomestek. Če bodo eksperimenti reformiranja drugih imeli brezdvomne, trajne in občne prednosti pred sedanjo (realno) gimnazijo, bo ta opravičeno podlegla, sicer bi je pa bilo škoda.

Tudi humanistične gimnazije še imajo obstojno upravičenost, kar so prenapolnjene tudi v Ljubljani in Mariboru, kjer je vendar polno drugovrstnih zavodov. Ne zaletujmo se torej v dosedanja tipa gimnazije kot nekeke učne prisilnice ali prisilne učilnice, pustimo vsakemu svoje! Ko iznajdemo v resnici kaj boljše, bo oveljavila narava sama svojo moč. Napačno bi bilo odpraviti vse dosedanje gimnazije preden dokaže novi tip svoje prednosti in vrline!

Kot glavni vzrok za potrebo enotnega tipa srednje šole se navaja je pogosto okolnost, da bi bila po tem dana prostopostnost, to je učenci nižjih razredov bi potem lahko hodili iz kraja v kraj, in tako bi zlasti pri prestavljanju uradništva in vojaštva vsaj v tem osiru ne nastajale nobene neprilike ali celotno oviro. Toda tudi ta argument ne drži. Kajti izdelani enotni načrti srednje šole vsebujejo določila, da naj se poleg materinskega poučujo mesto lat. kak svetovni jezik: rusščina, francoščina, angleščina, latinščina, nemščina. Na tak način bi pač prišli pod kap. Zgodilo bi se namreč lahko, da bi komaj 2 mesci na Slovenskem imeli isti šolski tip. Mesto nameravane enotnosti bi nastala še večja različenost ne le med našimi šolami med seboj, temveč tudi med našimi in srbskimi.

Drugič se pa mora poudariti, da sedanja različenost med srbskimi in našimi šolami ne izključuje prostopostnosti. Vsak srbski učenec se sprejme na naše srednje zavode,

Dramsko gledališče.

(Dallje.)

Sestov Werdegast, temperamenten svetli človek in umetnik, znotraj še vedno idealist, ironičen skeptik na zunanji, človek, ki svoje prave čute rajše skriva za nekako klavnsko veselostjo, je bil dostojen, dasi bi ga bil Sest mogel še tu in tam nekoliko izčislirati. Za moj okus je preveč agiral z rokama in vendar malo prehlavno govoril. Je treba pomisliti, da gre za svetkega gentlemana, ki se je že trkljal preko petih delov sveta in živel ter doživel več, nego deset poprečnih izobraženih skupaj. Vloga se mi je zdela preveč igrana, premalo življena.

Zelo prijetna in razumna je bila Juvanova kot mati. In dobro je delo, da zna tako krasno različno govoriti, z odra govoriti. Brez običajno potrebne napetega prisluskovanja se čuje vsako njeno besedo, dasi ne vpije, nego govori čisto preprosto. Ker nima več šole, morda še manj, nego marsikak kolega in koleginja našega odra, je pri njej to pač neprecenljiv naraven dar. Kot igralka je zelo razumna; ima skoro za vsako vlogo, v kateri sem jo še videl, dober instinkt.

Tretji akt se godi v javni hiši. Pesnik imenuje ta akt »Symbolic«. Milieu je bil stvarni primeren, in hvaležen sem Sestu, da je prizor opremil diskretno, nego zahteva avtor sam v svojih precej podrobnih navodilih. Kokot Vero je igrala V. Danilova, »madame« pa g. Danilova. Oba sta abelvirali svoji nalogi prav izvrstno. V. Danilova je izgledala zapeljivo v ono podčrtanost-

jo spolnosti, ki je takemu poklicu lastna. In igrala je žensko, ki si je obvarovala v globini vendarle svojo ženskost in iskro človečnosti skozi vse neznanost to življenje, žensko, ki kljub plačnanosti hrepeni po tem, da bi si jo morje pozeleli radi nje same, da bi ji bil vav nega plačana žival za trenotno zabavo. In ima tudi svoj vlačurški častni kodeks: Biti zmagovalka nasproti vsakemu moškemu, zlasti nad onimi mnogimi zakonci, ki iščejo utehe za svojo notranjo razklonanost nanosled pri takih dekletih. Ko jej Martin po večkratnem hudem kolebanju vendar uide, je za Vero to največji insult in v resnici divji boleti se zgrudi in ji telo zadrti v nemem ihtenju. Gospodična Danilova je ta akt igrala izvrstno. Ravnotako pa njena mama gospa Danilova takozvano madamo, lastnico zloglasne hiše. Vse na njej je kazalo ono lažljivo in ogabno vnanjo dostojnost, za katero se skriva surovost, brezsrčnost in podlost takih žensk. Govori v izbranih besedah, pomešanih s francoskimi izrazi, se vede in vije kakor bi bila grand dame, dasi ji vendar na vseh koncih sili na dan le bivša vlačurka. Obledena z diskretno nobleso, a polna prstanov in nakitja. Napisana v vsem. Gospa Danilova je vse to podala virtuozno.

Tretja figura je bil eleganten starček one vrste, ki jim še na robu groba kri ne daje miru in capljajo za mladimi punčkami, čeprav so bolj podobni mumijami in so za druge ljudi strašno smešni. Pa če jih skušaš razumeti globlje, imajo tudi take človeške razvaline svojo tragiko. Zeleznik je bil vseokoli zelo dober v tej vlogi. Maska in kre-

nja pravilna, v izobrazeni govorici ona ponižnost, ki izvira iz zavesti, da ga ima mlajši svet za strašno smehljeno in iz bližini pred mladostjo dekleta, katero išče. Ali se ga bo usmili? In govori izgubljeno, skoro kakor bi glasno mislil. Tudi njemu sta bila ljubezen in zakon veliko življensko razočaranje; a kri mu še ne daje miru, čeprav mu je telo že v vsem odpovedalo; zato si išče še ograjevanja ob mladih ženskih telesih, kakor umirajoči David pri mladi Abisag. Očudna figura pravzaprav in vendar zopet vredna globokega sočutja, če jo pojmiš iz nje same.

Groteskni duet med tem starcem in vlačurškim gospodarico je bil zelo dober: On poln izgubljene stanske sentimentalnosti, ženska preteča le na denar, ki ji ga bo dal za aranžiranje sestanka z nevarno mlado prostitutko. — Majhno vlogo sobarice pri gospodu Martinu in njegovi soprogji je igrala zelo prijetno, pametno in srčkano Gorjupova.

Sestova režija je bila dobra in premišljena, kakor se našemu gledališču napredovanje sploh najbolj posna na razstoj inteligenci in marljivosti režije. Omenil sem že prilično, da je dodal avtor svoji drami izredno podrobna navodila o opremlitvi, celo o ropotu in šumu, ki prihaja z ulice. Sest se je teh navodil držal le nasplošno, kar pa vprizoritvi ni bilo na kvar. Le v zadnjem aktu, ki je povsem vizijonaren, se mi zdi, da bi bilo bistveno, držati se pesnikovih navodil točno. Boli sanjam podobni akt, v katerem navoed posebej celo glasba kot nekak sferičen akord, glasba, ki naj jo pravzaprav občutimo, ka-

kor bi prihajala le iz naših src, ne pa od resničnih instrumentov, potrebuje onih podrobnosti, ker so bistven del neskončno ožnega celotnega občutja.

Pesnik pravi, da zajče od časa do časa v nočnem vetru vrhovi dreves pred odprtim oknom, enkrat se čuje odlojen, izgubljen življenjski lokomotivni, enkrat bije cerkevna ura tri. Uro sem čul, ostalo je pa odpadlo. Škoda, ker bi bilo poglodelo zelo zahtevano sanjavec prizora. Nečesar pa bi Sest ne bil smel priduhati. Mesto dveh postavil je v spalnico le eno posteljo. Prvič ni navada pri civiliziranih ljudeh, da bi mož in žena spala v eni postelji. Drugič je bila postelja za dva človeka preozka. Če je bila na odru še ena sama postelja, naj bi vsaj soprog ne bil ležal poleg žene pod odejo, nego naj bi bil v pidišmi le sedel na postelji, z nogama na tleh, kakor bi bil iz lastne spalnice prišel k ženi pogledat. Spodnji rob postelje, ki je obrnjen proti občinstvu, je prevleak; ko se igralci in igralka aklanjata v svoji boli naprej, izgleda iz parterja, kakor bi si v laovarju glavi namakala. Sferična glasba je bila nekaj preglasna, premalo neresalna.

Tudi v 4. aktu je glasba. V sobi poleg jedilnice koncertirata na klavirju in gosli gospa Ana in Vitus Werdegast. Je to daljša, jako lepa sonata, ki se odigra pri praznem odru do konca. Iz knjige sem posnel, da se skladatelj piše Josip Mark. Krivično je, to samolčki na gledališkem listu. Ali je sicer snan, ne vem. Mislil, da bo Wildgansov prijatelj in ga je Wildgans hotel na ta način spraviti do imena. Ker

pri napitnici potem pravi Werdegast nekako takole »Živel Beethoven, Brahms (ne vem več natanko, kateri naševa) ... in tudi mladi umetnik, ki je komponiral to, kar sva zdajle igrata.« Od istega skladatelja bo najbrže tudi glasba zadnjega prizora, zelo negativna glasba, zgrajena na enem akordu in pričenjajoča, kakor bi človeku nekaj v duši saplakalo in potesnil počilo.

Ena »malenkost« ne morem samostatiti. Sem pa za tako stvari občutljiv, ne moram pomagati. Ko je v drugem aktu pri odprtem balkonu sijal v sobo večerno sonce, se je akosti balkonoka vrata videlo namesto v večerno nebo v absolutno črno luknjo. Ena sama mala vijoličasta - rožna plečkana ali osvetljena kulisa stena bi bila zadovoljila za vpostavljenje dobre ilustracije. Sonce tudi ne sme zatiniti in potem se šele na komando takoj pojaviti lunit svit v sobi. Ali je svetlobni aparat red konstruiran brez možnosti se diskretno in enakomerno prehode? Lunin svit naj bi se v solni far polagoma pomešal, ta naj bi pa izgineval.

Gledališče je bilo natlačeno polno, kakor malokdaj: tudi pri reprizah. To me zelo veseli. Veselje mi pa takoj mineva, če se zavem, da številni ljubljanci niso prišli zaradi pretresljivega pesniškega dela Wildgansovega, nego zato, ker se en akt godi v zakonaki postelji, eden pa celo v javni hiši. Pričakovati so torej v tej igri nadomestila za Budapestor Orpheum, ki je očividno pravi umetniški izraz večjega dela naših ljudi.

(Konec.)

ne da bi pri tem utrpel kako žrtve. V slovenščini oziroma latinščini je treba primerne didaktične spretnosti, in prilec nadaljuje učenje brez izgube časa. Sicer bi pa vladna nadredba mogla celo predpisati, da se učenci, došli iz srbskih srednjih šol, oproste grščine tudi v višjih gimnazijah, tako da bi uživali v teh iste udobnosti, ki jih imajo domači dijaki na drž. humanističnih gimnazijah v 3. in 4. razredu, če potem ne nameravajo nadaljevati svojega študija na humanističnem zavodu.

O vrednosti starega klasicizma se je že veliko govorilo in pisalo. Obširno se v političnem listu o tem predmetu ne more razpravljati. Jaz sem se ga dotaknil v številki 93. „Slov. Naroda“ leta 1919. Takisto sem na kratko omenil toliko pobijani formalizem pri pouku klasičnih jezikov v IV. številki Popotnika leta 1921. In tisto naj zadostuje. Tukaj bi le še izpregovoril kratko besedo o tako priljubljenem očitku, da se v klas. filologiji doseže tako malo uspehov. Vidnih posledic, t. j. faktičnega znanja, je pri mnogih učencih res malo. Toda nič drugače ni v drugih predmetih. Kdor je večkrat prisostvoval maturi, je uvidel, da pri slabših tudi neznanje v matematiki, slovenščini in zgodovini ni malo, dasi so to predmeti, ki so v ožjem stiku s praktičnim življenjem. Kateri slabši zna par let po maturi na primer okraščano divdičanje z decimalkami? Kaj naj šele rečem o prirodozlovnih vedah? — Torej tudi tukaj je treba objektivnosti in resničnosti. Kdor pa presoja vse z materialnega stališča, bi moral zavreči vse, kar ne nosi posebnosti ali neposredno koristi. Za nematematika bi bilo v matematiki odveč vse, kar stopa čez znane 4 računске operacije. Za nezgodovinarja bi zgodovine sploh ne bilo treba, itd. itd. Dovolj o tem.

Naj sledi kratka opomba o »jugoslovenskem humanizmu«. Ta specifikacija je lahko preračunljiva na bučni efekt pri zborovanjih, kjer svojega namena ne bo izgrešila, toda raz objektivno stališče motrena nima upravičenosti. Kajti humanizem smatram za en edini, kakor je resnica samo ena, ki ne dopušča nobene determinacije z ozirom na narodnost. Naloga humanizma je namreč, da pridruži vse, kar velja pri kulturnih narodih za vzor človeške popolnosti, elementom svoje vsebine. Torej pravi humanizem je internacionalen, neomejen glede časa in prostora. Ta trditve seveda ne izključuje resnice, da se nekateri jugoslovenski umotvori uspešno kosajo z duševnimi proizvodi nemških genijev starohelenskega klasicizma. Takisto so živeli in še žive pri bratih Srbih maratonski borci in večno zelen venec slave termopilskega junaka krasi čelo našega prvega krilja Petra Osvoboditelja. V zgodovini nam ne bo treba iskati občudovanja in posnemanja vrednih vzorov požrtvovalnosti in plemenitega patriotizma pri drugih narodih. Potrebno pa bo da postane zgodovina zlasti srbskih borb za svobodo in samostojnost z naša duševna last naše srednješolske mladine.

Končno še hočem orientirati široko javnost o reformnem stanju srednjih šol drugih narodov. Kajti reorganizacija pouka tvori tudi drugod stalno točko razpravljanja

na kongresih srednješolskih profesorjev. — Do definitivne, omembe vredne reforme še ni prišlo. Kar se je v tem ozirom poizkusilo, tvori za deveto le omejenega kroga premišljeni ljudi. Prizadevanja za splošni enotni načrt onih narodov, katerih profesorska društva so včlanjena v mednarodnem savezu, še niso ustvarila ničesar. Kajti na zadnjem kongresu v Parizu se je naznanilo, da se more do sedaj ugotoviti edino to, da je večina savezovih članov mnenja, da se ustanovi enotni tip srednje šole le za prve tri razrede, v katerih pa naj bo latinščina poleg materinščine važen predmet. Pripominja se, da je v savezu združenih nad 10 (državnih) narodov. Po tretjem razredu, ki imelo nastopiti cepljenje v klasično in realno smer (bifurkacija), po petem razredu pa zopet delitev vsakega oddelka v dve vrsti (kvadrifurkacija) z ozirom na prirodozlovnost vede in slovstvo.

Ne vem, kaj poredko k temu naši antilatinisti, toda potrebno bi bilo, da gredo v sé in začnejo vendar malo premišljevat o tem, bi li ne bilo dobro, da obdržimo tudi pri nas latinščino, kjer je, drugod pa da jo uvedemo, če jo med drugimi imajo in hočejo obdržati Francozi in Nemci, dva naroda, ki sta dosegla vkljub dosedanjim latinski šoli ono nezlomljivo voljo, silo in moč, ki jo mora občudovati prijatelj in neprijatelj. Tam pač nihče ne misli, da je latinščina tista cokol, ki združuje uspešno nego junaštva in domoljubja in ki ovira potrebni razmah neizbežnih zahtev praktičnega življenja, industrije, poštene trgovine in obrti. Pri tej priliki naj omenim, da je tudi naš ožji odsek, od ankete za reformo srednje šole izbran v svrhu, da sestavi učni načrt enotne nižje srednje šole (torej za 4 razrede), določil latinščino kot bistven predmet od prvega razreda naprej, dasi takrat o tozadevnem mišljenju zastopnikov velikih narodov ni vedel nič. Ker pa se še štjevalo ur poedinih predmetov, ki bi se imeli gojiti z ozirom na poznejšo bifurkacijo, ni dalo spraviti v soglasje, se je poizkus, napraviti načrt za enotno nižjo srednjo šolo, izjalovil in tako je ostalo pri gimnazijah in realkah (in meščanskih šolah). Da ne bo nihče pripisoval krivde zastopnikom klas. filologije, pristavljam, da je bil med 6 odsekovimi člani le 1 filolog.

Do sem je torej dospelo reformno gibanje pri nas in drugod. Po mojem mnenju bi bilo dobro, da mi počakamo dotle, dokler drugi kulturni narodi ne ustvarijo dobre enotne nižje srednje šole. Nato pa jo sprejmemo tudi mi. Nikakor pa ne gre, da bi hodili tukaj v ničemer utemeljena posebna pota, bahatci trkajoči se na napihnjene prsi, češ, kaj nas brižajo drugi.

Nazadnje še naj poudarim, da vse reforme in izboljšave metode ne bodo pomagale nič, če se učenci ne bodo temeljito izpremenili ter mesto neprestanih zabav iskali resnega dela. Toda izpremembe in reforme je treba tudi v človeški družbi. Dokler bo mladina videla, da nudi nepoštenost in brezsrčnost najudobnejše življenje, bodo le redki upoštevali nauke, ki naj dovedejo človeštvo do prave človečnosti. Bolj kakor reforma šole je potrebna in nujna reforma družabnega življenja

Kritični dogodki ob albanski meji.

Diplomatski koraki Anglije in Italije. — Anglija zahteva revizijo mej pri Podgorici?

— d Beograd, 19. oktobra. »Pravda« javlja, da se angleška vlada namerava z noto obrniti na našo vlado, italijanska pa na albansko, naj bi ustavili vpadu na sosednje ozemlje. List poroča dalje, da se bo na intervencijo angleške vlade v Parizu revidirala iz strateških razlogov albanska meja med Podgorico in Kastrati.

PODROBNOSTI O NAPADU NA SELO TAJMIŠTE.

— Beograd, 20. oktobra. (Izv.) Iz Tetova so tekom večerajšnjega dneva dospela še nekatera podrobnost na poročila o razbojniškem napadu albanskih tolpa na selo Tajmište ob Črnem Drinu v srezu gornjepodolskem pri Tetovu. Pod vodstvom Kajaša Zajasa je vdrila 17. t. m. okoli 6. zvečer 150 do 200 mož broječa albanska razbojniška tolpa v selo Tajmište. Bila je oborožena s puškami, eno mitraljezo in enim infanterijskim topom. Albanci so ime li s seboj tudi rakete. Kar nenkrat na štirih straneh vasi se je pokazal plamen. Albanci so vas popolnoma obkolili. Kmetje, ki so bili vsi okoli svojih ognjišč, so začeli grabiti za puške, ki jih je imelo selo na razpolago za vsako slučajnost. Vnel se je ljut boj, ki je trajal do 9. zvečer. Požar je uničil vso vas, 69 hiš in cerkev. Poginilo je tudi veliko številno živine. Na mestu je obležalo 9 oseb mrtvih. Albanci so pograbilili blago in odpeljali tudi enega kmeta s seboj. Kmet se jim je moral pozneje odkupiti s 3000 dinarji. Ostali kmetje so ubežali pred razbojniki. Jasno je, da je bil ta napad dobro in skrbno organiziran. Kmetje so takoj zaprosili v Tetovu in Skoplju za vojaško in orožniško pomoč. Odšli so takoj močni oddeli ki na mesto. Pred vojaštvom so razbojniki pobegnili preko meje v svoja albanska gnezda.

— d Zagreb, 19. oktobra. »Riječ« poroča iz Beograda, da je ministar za notranje stvari Pribečević danes sporočil, da so Albanci pri Tetovu napadli selo Tajmaš in pogorili 69 hiš, tako da je zgorela vsa vas. Vlada je dovolila kot prvo pomoč 500.000 dinarjev. Sklenila je tudi ustanoviti posebno komisijo, ki bo preiskala zadevo in predložila vladi svoje poročilo.

MINISTRSKI SVET IN DOGOD. KI V ALBANIJI.

— Beograd, 20. oktobra. (Izv.) Večerajšnja poročila o razbojniškem vpadu albanskih tolpa so v ministrskem svetu, ki je imel sejo od 10. dopoldne do 1. ure popoldne, vzbudila živahno in burno razpravo. Minister notranjih del g. Sv. Pribečević je obširno poročal o velikem razbojniškem vpadu albanskih čet na selo Tajmište pri Tetovu. Ministrski svet je odločil, da ukrene najenergičnejše korake proti albanskim tolпам.

Italijanski denar za Albanijo.

— d Beograd, 19. oktobra. (P. B.) Po vestih iz zanesljivega vira, je bila koncem preteklega tedna v Draču izkrcana ogromna množina orožja in streliva, čigar vrednost cenijo na 20 milijonov lir. Tiranska vlada je izjavila, da je tako veliko vsoto Italija ostala dolžna Albaniji za zasedbo Valone in okolice.

Močne albanske čete ob meji.

— d Zagreb, 19. oktobra. »Več« javlja iz Prizrena, da se na naši meji opaža zbiranje čet tiranske vlade. Med našimi in albanskimi predstražami je že prišlo do puškarenja.

Italija podpihuje Albance. — Kriza v tiranski vladi.

— d Elbasan, 19. oktobra. Iz zanesljivega vira prihajajo vesti, da italijanski komisar za Albanijo polkovnik Castoldi z vsemi silami nagovarja Albance, naj nas napadejo. Ta namera se mu bo morda posrečila, ker tvorijo večino članov tiranske vlade agenti Italije. O vzrokih poslednjega nesoglasja v tiranski vladi se doznava iz zanesljivega vira: Albanski delegat pri Zvezi narodov Fan Noli je zahteval od tiranske vlade, naj po vsej Albaniji priredi protestne shode proti Italiji, da Italija zapusti otok Saseno. Italofilski ministri niso hoteli sporočiti te zahteve svojim tovarišem in zaradi tega je skoraj nastala kriza v vladi. Kljub temu so se po deželi prejelja zborovanja na katerih so v ognjevitih govorih napadali Italijo. Ljudstvo je svoje mu ogorčenju dalo izraza v demonstracijah pred italijanskim poslanštvom in pobilo nekaj šip.

Austrija pred katastrofo. — Kampanija za združitev z Nemčijo na vidiku!

»Kärntner Tagespost« izvaja med drugim:

Skrbi polno vprašanje, katero alsišmo povsod: kaj bo z nami? Kako se bo to končalo? Ali moremo dalje živeti? Zali bog, nihče ne more odgovoriti, kako dolgo more živeti država v tem stanju. Nimamo še izkušnje čez to, kako dolgo se moremo še vzdržati pri toliki preplavi papirnatega denarja z minimalno vrednostjo. Mi tiskamo bankovce kar naprej, pa to mora enkrat prenehati, če papir več stane, kot je pa bankovec vreden. Naš denar nima nobene internacionalne vrednosti več. S papirnatim denarjem se ljudstvo ne more ne preživljati in ne obleči, inozemstvo pa našega de-

narja nič več ne sprejema. Le nekoliko časa še, in nadaljno tiskanje banknot se jenja z razrušitvijo družabnega reda, lakoto in državljansko vojsko. Ali še stojimo pred tem stransnim koncem? Mnogi so bili mnenja, da se nič več ne more kaj zgoditi, ko je krona dosegla vrednost enega centima. Toda, dejstva govorijo drugače. Drama padanja denarja se je šele pri tem kurzu začela. Marsikaj imenujejo izrastek spekulacije, kar pa ni v resnici nič drugega kot posledica onemoglosti lute.

Tuzemske cene so odvisne od cen na svetovnem trgu. Država odvisna od uvoza, pa s svetovnim cenam ne more odtigniti; zato mora

jo pri vsakokratnem padcu valute narasti stroški za življenske potrebe, ob enem se pa pomnoži množina papirnatega denarja.

Avstrija krije svoje potrebe ščine na blagu le navidezno z denarjem, v resnici jih krije z razprodajo stvarnega premoženja. Dve leti že živimo pravzaprav od razprodaje Akcije naših največjih družb (Orientželeznica, Alpina, Južna železnica) so večinoma v inozemskih rokah. Mi živimo torej od kapitala. Kdor tako dela, naj si bo zasebnik ali država, mora matematično natančno ta kapital enkrat porabiti. Danes se že dobijo, ki se boje, da z avstrijsko krono ne bodo mogli več kaj kupiti. Ti ljudje spravljajo skupaj inozemske valute, da se pred katastrofo pravočasno zavarujejo. In to je pravi vzrok nemirov na horzi.

Kako se torej more Avstrija rešiti grozečega poloma? Edina rešitev bi bila priklopitev k večji, gospodarsko in kapitalistično močnejši enoti in to more biti samo Nemčija. Vsaka druga priklopitev bi bila popolnoma nenaravna in v tem slučaju bi bila razdelitev naše države bolj primerna. Avstrija živi slepo po tja v en dan. Lahkomisljenost in zapravljivost sta postali neizmerne. Uvažamo stvari, katere bi prav lahko pogrešali: angleške tkanine bisere, ure, parfime, kožuhovino, južno sadje, špiritouze, plzenske pivo, švicarski sir — in nič kruhali! Temu bi vlada morala napraviti konec in zvišati lastno produkcijo. Za to so pa potrebne delavne moči, ki se morajo vzeti iz poklicov, ki nihče ne producira. Ne moremo nikdar dovolj poudariti da država s 6 milijoni ljudi ne more vzdrževati vsakega petega človeka. Koliko mladih ljudi se vrže na trgovino in se odtegne vsaki produkciji! Vsak veržnik se vozi z avtomobilom in zapravlja z uporabo bencina in gumija inozemska plačilna sredstva. Vse to je nesmisel v državi, ki mora prosjati v inozemstvu za kredit, da more ljudstvo preživeti. Ognjena znamenja poloma so pred durnim Brezvrjednost denarja, divji boj za inozemskimi plačilnimi sredstvi, moreča draginja, poostreni razredni boj dajo državi samo voliti: utoniti v preplavi bankovcev ali prestopiti bolezenski proces z najostrejšimi sredstvi. Kdo še resno veruje na to?

Zagrebski slov. akademiki o vseučiliškem oprašnju.

Slovenski akademiki iz Zagreba so nam poslali v objavo to-le izjavo: Slovenski akademiki v Zagrebu (in kakor smo informirani tudi v inozemstvu), ne glede na politično naziranje, z radostjo pozdravljamo vest, da namerava centralna vlada ukiniti ljubljansko in beografsko medicinsko fakulteto, kakor tudi nekatere tehnične visoke šole, to pa iz sledečih razlogov:

1.) Radi pomanjkanja profesorjev-strokovnjakov. Otvarjamo nove visoke šole, a pri tem ne mislimo, kje naj dobimo profesorje in druga sredstva. Še na zagrebski med. fakulteti, ki je najpopolnejša v Jugoslaviji in znana kot zelo dobra (vsaj pri pet semestrov) manjka profesorjev, posebno na kliniki. Umevno je, da je drugod v tem oziru slabše. Ne za tri, nego za eno medicinsko fakulteto imamo dobrih moči na razpolago. Ljubljanski in beografski

[van Podržaj:]

Slike z naše rivljere.

[Z leta jugoslovenskih novinarjev v Dalmaciji.]

Kaštelanska revijera.

Najlepša točka na programu našega novinarskega zleta je bila brez dvoma Kaštelanska rivjera. Saj ako raj ni moglo, da bi bil kdo v Splitu in da ne bi videl Solina, sedmerih Kaštelov in Trogira. Vsa videl, kajti za ogledovanje tega dela naše Dalmacije je treba najmanj par dni. Split, Solin, Trogir, Dubrovnik in drugi zgodovinski kraji zahtevajo intenzivnega študija in se ne morejo absolvirati kar mimogrede. Ti kraji imajo v našem in tujih jezikih tako obširno literaturo, da je treba par let za vsestransko proučevanje njih zgodovine, umetnosti, važnosti in pomena. Zato je težko govoriti v teh krajih v ozkem prostoru feljtona. Meni je kar žal, da sem moral n. pr. o Splitu omeniti le njegovo važnost v splošnem gospodarskem oziru za celokupno našo državo. Smatral sem to za najpotrebnejše z ozirom na veliko nerazumevanje eminentnih državnih potreb s strani raznih lokalnih patriotov.

Zjutraj ob 8. — bilo je krasno, toplo jutro in morje mirno kakor zrcalo — nas je odpeljal »Kozjak« proti Kaštelanskemu zalivu. Kozjak je skoraj 800 metrov visok hrib, ki varuje Kaštelo pred burjo. Vozili smo se mimo dalmatinskega Bocklinovega mesta mrtvih — splitako pokopališče na Su-

stjepanu, mimo divnega Marjana in pred nami se je odprl širok zaliv s Kaštelom in bodočim trgovskim pristaniščem splitske luke. Na desni za Marjanom poljska obala v zvezi z vranjiško in solinsko, na levi otok Ciovo, ki zapira od Trogira do Marjana vse zaliv, da se zdi, kakor da bi se vozili po jezeru.

Krasen je pogled na Kaštelansko rivjere. Od Vranjice do trogirskega zaliva se vrti sedmero vasi, ki tvorijo naravno prometno svazo med Splitom in Trogrom. To je sedem Kaštelov, nekdanjih gradov, okoli katerih so se razvile lične vase, oddaljena ena od druge kakih dvajset minut. Med posebnimi Kaštelom pa so lepe vile in parki.

Po dvehurni vožnji smo se bližali Trogiru. Ze od daleč nas je pozdravljala monumentalni gotski stolp stolne cerkve, srednjeveške trdnjave in drugi spomeniki zgodovinskega mesta. Kakor začarani grad s vitkimi stolpi, starimi cerkvami in palačami, s srednjeveškimi galerijami, s skrivnostnimi vrtovi, polni fantastičnih dam in kavalirov, se je prikazal starodavni »Trogurum« Ze sam položaj mesta je nevernaden. Trogir ni na kopnem in ne na otoku. Otok Ciovo se približuje tu obali tako, da se zdi morje med obalo in otokom kakor široka reka. Zato je mesto na obali, na otoku Ciovu in še na malem otociču v tej reki.

Parnik se je usidral ravno pred starimi mestnimi vrati z levom sv. Marka, ki je ostal tu — in tudi drugod — kot viden znak sužnosti našega primorskega ljudstva. Italijani radi dokumentirajo svoje pravice do naših

krajev s beneškim levom, kar je pa ravno tako napačno, če bi današnji Grki reklamirali zase kraje, ki so bili nekdanj grške kolonije, ali če bodo kdaj potomci današnjih Angležev zahtevali zase Indijo in razne afriške kolonije od bodočih svobodnih Indijcev in Afrikancev v imenu angleške kulture, ki je bila usiljena tem krajem v tem letu po rojstvu galilejskega filozofa. Navsezadnje pa je ta argumentacija celo smešna in se je menda poslužujejo samo Italijani. Saj je ravno te dni pisal v tržaškem »Piccolo« neki Ario, da zaostuje obisk ljubljanskega muzeja za dokaz italijanske prošlosti Ljubljane in pristavi, da se more o tem vsak prepričati, ako vidi v ljubljanski stolnici freske od Julija Quagila — morda je učeni Ario povzel svoje trditve po posredovanju naših »interpretov« italijanske kulture celo iz dr. Cankarjevih razprav v »Dom in Svet« — in ljubljansko »Fontano« od Robbe! Za kratek čas naj še omenim, da »Piccolo« učenjak sanjari celo o italijanstvu Avstrije. Nemčije in gori do Rusije ne podlagi italijanske »meravigliosa genialità barocca«. Kakor cenim pravo italijansko kulturo — prepotoval sem precej Italije — tako sovražim vse ekscese današnjih italijanskih »kulturosocevc«.

Na obali nas je pričakoval ves Trogir. Od škofa do zadnjega delavca. Bil je pripravljen sprejeti. Naš stari jugoslovenski Trogir nas je pozdravil z odkritim srcem in z zadovoljnostjo in zadoščeno. Mem ogledovanjem mesta mi je povedala stara žena, da je vest o našem prihodu povzročila v mestu nenavadno veselje. Govorili so, da pri-

dejo gospodje iz vse Jugoslavije, ki hočejo videti, da je Trogir res naš. Pri-povedovala je, kako je bilo v njeni mladosti vse po tuje, še učitelj so govorili italijanski. In vendar, je rekla, mi smo vedno bili v Trogiru. Avstrija pa nas je imenovala »cittadini di Trauc« — Tako je Avstrija na ljubo Italijanom »salvizirala« Dalmacijo, kakor trdijo Italijani! Končno me je dobra zavedna žena povabila na južino s besedami: »V loži« ne boste utegnili in moja Gina vam bo postregla kakor ženi. Bere tudi časopise s srbskimi črkami! Zal, da te želje nisem mogel izpolniti zaradi pitega časa.

Kakor sem že omenil, so ustanovili Trogir grški kolonisti z otoka Visa. Mesto je v pogostem menjavanju gospodarjev pretrpelo mnogo nezd, vendar je ostalo v začetku sedmega stoletja, ko so porušili Avari Solin, nedotaknjeno. S prihodom Jugoslovenov je dobilo mesto slovenski značaj, saj so imeli takratni hrvaški kralji svojo prestolnico v Bihaču nad Trogrom. Benečani so ga večkrat okupirali. Po zlomu beneške republike je gospodovala v njem Avstrija do leta 1806, ki ga je morala izročiti Francozom. Od leta 1813, do zmage Belega orla pa je bil zopet avstrijski. Trogir je v Jugoslaviji pravi biser zgodovinske vrednosti.

Pravzaprav je vse mesto redek muzej neprecenljivih zgodovinskih spomenikov. V mestu je menda kar deset cerkev. Od stolnice do cerkve sv. Mi-horla ima vsaka svojo umetnost, slike, rezbarije in razna dragoceno starinske predmete. Sam popis krasne gotške stolice s njenimi kipi, mitološkimi figurami, rezbarijami, slikami iz Tizi-

anove šole itd. zahteva celo knjigo. V stolnici je pokopani tudi Mladen III. Hribrski, ki je imel za ženo Jeleno, hčer srbskega carja Dušana Silnega. Na dvorišču samostana pri cerkvi sv. Miklavža je viden kos pefizma grške kolonije iz tretjega stoletja pr. Kr.

Med javnimi zgradbami je treba omeniti občinsko palačo iz 18. stoletja. Avstrijski namestnik Manula je ukazal okoli leta 1860. poškovati enajst napisov na pročelju palače, ker so pričali o jugoslovenskem značaju Trogira. V palači hranijo ugrabljeno italijansko vojno zastavo s jekleno čelado kot spomin na kratko bivanje italijanske vojske v mestu po prevratu.

Druge znamenitosti so grad Kamerlengo, Markov stolp, hiša Cippico, hiša zgodovinarja Ivana Lucija, hiša bana Berislavica itd. Lepa »glorietta« za spomenik francoskemu generalu Mar-montu.

Nasproti stolnici je lepa »Loggia« v romanskem slogu, kjer so se vršile v starih časih sodnijske in občinske seje. Tu nas je pogostil Trogir s prave slovenske gostoljubnostjo. Okoli lože je bil zbran narod, ki je pozorno sledil rosameznim govorom. Koleza Delalle iz Trogira je anetiral na nas, naj s svojim delom opozorimo jugoslovenske javnost na slabe zdravstvene razmere v mestu in okolici. Naša vlada, ki dolguje zapušteni Dalmaciji marsikaj za njeno zgodovinsko, politično, kulturno in gospodarsko važnost, naj ne smatra Dalmacije za pastorko, ki je že itak dovolj trpela pod tujim gospodstvom. Dalmacija zasluži, da jo ljubimo vsi in da skrbimo za njeno boljšo bodočnost v splošnem interesu. Naj bi bila ta želja

medicinski profesorji naj bi prišli v Zagreb, kjer naj bi bila res vzorna fakulteta, a tako se moči samo čepijo.

2.) Radi prevelikih stroškov, ki jih država ne more prenesti. Za med. fakulteto ne zadostuje kot n. pr. za pravo ali filozofijo par predavalnic in »bastas«. Tu treba najrazličnejših aparatov, zgradb, bolnic itd. V teh slabih časih ko ni denarja niti za invalide, v pokopnice, vdove padlih itd., je ne spametno in brezumno razmetavati denar, ki se ga težko pridobi, a lahko potroši. Da bi dala naša vlada samo del tistega denarja, ki bi ga dala za one institute, dijakom, da bi jim bilo omogočeno študirati tudi v drugih centrih Jugoslavije in po potrebi tudi v inozemstvu, bodo, upamo vsaj, vsi zadovoljni.

3.) Da se udrži narodno edinstvo, upošnavajoč se med seboj, ker bo s tem prisiljen en del akademikov iti na druge univerze v državi. S tem, da se pričujemo različnim narečjem v Jugoslaviji, da upošnavamo od blizu dušo vsakega plemena, se bomo vzljubili, izgubili bo plemenska mržnja in omalovaljevanje, koje smo podedovali od Nemcev in Madžarov. Vedeli bomo, da smo eno in da moramo biti eno, ako hočemo delovati v prid veliki Jugoslaviji; saj nas spaja ista svobodomiselnost in isti slovenska duša. Z želostjo konstatiramo, da je vedno manj Slovencev vpisanih na zagrebški univerzi. Ljubljana, Zagreb in Beograd kar tekmujejo med seboj, katero mesto bo imelo več visokih šol. Ali je treba tega?

Končno obstojimo nastop in resolucijo ljubljanske akademike omladine na njihovi zadnji skupščini. Svoji zahtev za obetno imenovanih fakultet naj bi tovariši ne morejo utemeljiti s tehničnimi razlogi: oni pa, ki jih navajajo, so zelo naivni in naravnost smešni. Naj jih v kratkem ovržemo:

Vpisi na drugih univerzah trajajo še vedno in ni treba radi tega leta izgubljati. Pri izvanrednih prilikah se vpiše še lahko do Božiča.

Smešna je trditev, da je 90% akademikov navezanih na Ljubljano. Gotovo se tu misli na gmočno stanje posamičnikov. Koliko revnih slovenskih akademikov je v Zagrebu, pa je izhajalo v Zagrebu in jim ni treba hoditi v Ljubljano. Ubožnemu in marljivemu dijaku gre vlada povsod na roko in ne dela razlike med posamičnimi mesti. Reven dijak ima tudi v Zagrebu pogodnost pri hrani in stanovanju kakor v Ljubljani. Momentano res tu vlada stanovanjska kriza, ki bo pa v kratkem nestala, ki se dogradi novi Akademski dom (v decembru).

Osrčite se in ne čepite vedno doma »v nirvanici pri svojih mamilih. Pomnite, da je življenje največja šola, iz koje črpamo leka in bogatih izkušenj za bodočnost.

Čili bomo dosegli, če bomo imeli močno in nerazdružljivo voljo.

Slovenski akademiki v Zagrebu.

Vlado Pančuh, cand. iur. — Zevce, med.

Žalna manifestacija ljubljanske univerze.

Gospod rektor ljubljanske univerze prof. dr. Gregor Krek je otvoril večeršnjo prvo sejo univerzitetnega sveta v tekočem šolskem letu s sledečim nagovorom:

»Med počitnicami nam je došla pretresljiva vest, da je izdihnil junaki naš vladar Peter I. Osvoboditelj Svojo plemenito dušo.

Vsi se zavedamo nevenljivih zaslug, ki jih ima Njegova vzvišena oseba za našo mlado državo. Odveč bi bilo načrtati Njegovo mučeniško pot preko potrpljenja, poniževanja in tisočih duševnih in telesnih muk do končne zmage in uresničenja tistega ideala, ki se nam je zdel takrat skoraj nedosegljiv.

Nj. Veličanstvo visokopokojni kralj je osobito nam Slovincem ostavil neizmerno bogato zapuščino po večjem delu osvobojene Slovenije v ujedinjeni kraljevini z modernim, svobodomiselnim ustavo. Našemu plemenu so zajamčene vse osnovne državljanske pravice ne samo formalno in po besedilu zakona. Uživamo jih dejansko in smo lahko

uverjeni, da jih bomo po kraljevi volji uživali vselej v polni meri.

Osobito svoboda nauka in znanosti je bila tudi v bivši Avstriji zakonito zagotovljena in več kot 50 let zajamčena, toda za nas Jugoslovence je bil tudi ta osnovni zakon le prazna beseda, brez realne vrednosti. V novo ustanovljeni naši državi, ki ji je položil temelj blagopokojni kralj, pa se je uresničilo celo najsmelejše naše hrepenenje: mnogoletno naše stremljenje po najvišjem kulturnem zavodu. Pod najvišjim pokroviteljstvom Petra Karadjordjevića je bila ustanovljena naša univerza, pač najdragocenejša voljo, ki nam ga je mogel nakloniti veliki vladar.

Zato je naše neomejeno občudovanje visokih vladarskih čednosti in človeških vrlin, ki so dčile Njegovo Veličanstvo, združeno z globoko našo hvaležnostjo, ki je porokinja, da ostane spomin našega naroda na prvega jugoslovanskega kralja za večno neizbrisen. Slava mu!

Politične vesti.

— Občni zbor krajevnih organizacij JDS za šentjakobski okraj v Ljubljani bo v sredo 26. oktobra ob 8. zvečer v šentjakobski napredni knjižnici. Vabijo le naj člani in članice, da se ga zanešljivo udeležijo.

— Koncentrična akcija proti naši državi. Od naše osvoboditve sem vodil Italija proti naši državi politiko skrajnega sovraštva. Kjer koli se je rovarilo proti Jugoslaviji, povsodi je imela svoje prste vmes Italija. Ko se je dosegel med Jugoslavijo in Italijo sporazum v Rapallu, se je zdelo, da bodo Italijani prenehali s spletkami proti nam! Nastalo je zatíšje in Italijani so se nam hlinili kot dobre prijatelje. Ko pa je prišel na krmilo minister zunanjih del Della Torretta, je italijanska politika znova krenila v stare vode ter pričela z novimi intri-

gami proti naši državi. Italija se je sedaj docela odkrito postavila na čelo vseh onih, ki delujejo na razpad naše kraljevine. Italija je dala inicijativo, da se je v Rimu osnoval odbor, ki docela odkrito in javno deluje na to, da se Črna gora odcepi od ostale Jugoslavije. Na čelu te akcije stoji glavna frazantska loža na Jezusovem trgu v Rimu, ki ji načeljuje veliki mojster Palmieri. Ta loža je po svojih članih bivših črnogorskih ministril Mituško-vice in Vujevićem stopila v zvezo z albansko vlado v Tiramu ter organizirala protijugoslovensko akcijo pri Zvezi narodov v Ženevi. Tu je stopila v stik tudi z mednarodnimi klerikalnimi krogi, s katerimi jo veže skupni cilj, da razbije kraljevino SHS. Skupno s temi klerikalnimi krogi so italijansko-črnogorski frazantoni osnovali v

vsaj skromen kamenček v temelju državnega skrbstva za napredek in procvit naše jugoslovanske Dalmacije.

Ako smatra država novinarje za delavce, ki jih potrebuje zlasti v sedanjih težkih razmerah, potem naj ne preslihi apela ujedinjenih jugoslovenskih novinarjev, ki so videli na lastne oči in slišali na lastna ušesa, da potrebuje Dalmacija vsestranske državne pomoči v najnujnem interesu državotvornosti. Kolikor sem mogel zasledovati, so vel večji in pomembnejši dnevniki v Beogradu, Zagrebu, Sarajevu in Ljubljani prinesli stvarne članke o Dalmaciji, kar prica, da smo novinarji — udeleženci splitskega kongresa — brez razlike političnega prepričanja, edini v tem, da Dalmacija potrebuje pomoči in da jo tudi zasluži.

Tu ne smem pozabiti nečesa, ki je v zvezi z našim obiskom v Trogiru. Po povratku v Ljubljano sem dobil iz Milana izresek dnevnika »Popolo di Trieste«, kjer piše neki doktor X. »O umirajočem italijanstvu Dalmacije. Kolikor stavkov, toliko laži! Med drugim piše ta doktor, da je prisostvoval našemu prihodu v Trogir in pravi: jugoslovanski novinarji so hoteli vstopiti tudi v park neke plemenite italijanske rodline s krdve kakšnimi namerami! K sreči ni bilo nobenega doma. Nato nas pešje z izrazi v originalnem D'Annunzijem žanru: »Il porcaro serbo! Ko bi merili italijansko kulturo z merilom gotove tržaške žurnalistike, bi morali konstatirati, da so proslavljali Dantejevo šeststoletnico najbolj zločinski ubežniki iz njegovega Pekla. Gospod doktor X. v Splitu naj nikar ne misli, da povražim principijalno vse, kar je v zvezi z italijanstvom! — »Est modus in omnia, sed et contra dicitur, fides in

Milanu odbor za revolucionarno propagando v Hrvatski, Dalmaciji, Bosni in Hercegovini. Ta odbor si je nadel nalogo, da organizira atentate na razne jugoslovenske državnike in politike. Na čelu te organizacije stoji Čubranović, ki stoji že več let kot agent v službi italijanskega ministrstva notranjih del. Ta odbor ima svoje zaupnike tudi v Trstu in Bariju ter tudi po raznih jugoslovenskih mestih. Ta organizacija je stopila v zvezo tudi s hrvatsko Frank-Sachsovo družbo, kateri načeljuje poleg dr. Franka in Sachsa znani bivši avstrijski oficir Gagliardi. To hrvatsko družbo financira v prvi vrsti Karel Habsburčan, dobliva pa denar tudi iz Madžarske, Avstrije in Italije. Gagliardi ju se je posrežilo, da je s pomočjo madžarskih oficijev ukradel neko pošiljatev madžarskih komunistov, namenjeno na Dunaj, v znesku 100 milijonov kron. Pri razdelitvi tega plena je pridržal Gagliardi zase 3 milijone, 5 milijonov pa je izročil odboru, na čegar čelu stoji dr. Frank in dr. Sachs. Ta odbor je dobil v celem iz Madžarske in to od organizacij »Društvo probujalnih Madžarov« in od »Društva za integritet Madžarske« 10 milijonov kron. Frankova družba torej razpolaga z velikimi gmočnimi sredstvi, zlasti ako se uvažuje, da ji je dal na razpolago tudi katoliški »Bauernbund« na Štajerskem 2 milijona in da je dobila tudi iz Italije trikratno podporo v znesku 120.000 lir. Od teh milijonov švit je porabil dr. Frank zase 900.000 K, za beg svoje žene Aglaie je ječe v Mitrovici je potrošil 250.000 K, major Stipečič je dobil 52.000 K, za nakup nekega avtomobila se je potrošilo 300.000 K, 300.000 K pa se je porabilo za podporo albanskih vpadov na naše ozemlje. — Iz vsega tega je razvidno, da se vodi z vseh strani koncentrična akcija proti naši državi in da to akcijo moralno in gmočno podpirajo Madžari, Italijani, klerikalci in v zvezi s temi se nahajajoči italijansko-črnogorski frazantoni.

— Seja radikalnega odbora. Kakor javljajo iz Beograda, je bila večeraj 19. t. m. popoldne seja glavnega odbora radikalne stranke. Ljuba Jovanović je poročal o pogajanjih z demokrati glede delavnega programa v narodni skupščini. Odbor je odobril rezultate teh pogajanj. Daljša debata je bila o narodni skupščini in nje rednem zasedanju.

— Konferenca v Portorose. Beograd, 20. oktobra (Ist.) Večeraj je po močnik ministarstva zunanjih poslov dr. Miroslav Janković sprejel delegata dr. Otokarja Rybca. Izročil mu je navodila glede konference v Portorose.

— Sprememba v bolgarskem zakonu o nasledstvu. Iz Sofije poročajo, da je izdelan nov načrt zakona o nasledstvu. Sprememba se izvrši na ta način, da se zmanjša število naslednikov do minimuma. Po tem načrtu imajo pravico do nasledstva samo oče, mati, sin in hči. V slučaju, da ni teh sorodnikov, država ekspropirira nasledstvo.

— Radičeva karakteristika. Stjepan Radić je imel ob priliki Kvaternikove obletnice govor, v katerem je izrazil med toliko drugimi tudi nastopno karakteristično trditev, ki se mora aplicirati na Radića samega: V dnevnem življenju spoštujemo najboljši človeka, ki posvečuje vse svoje skrbi, ves svoj čas in vse svoje delo svoji rodini. Redko se najde človek, ki bi vse svoje sposobnosti in vse svoje življenje posvetil samo svojemu narodu. Nadalje je hvalil Nemce, zagovarjal Lloyd Georgevo politiko napram Ircom in izrazil zadovoljnost hrvatskega kmeta v naši državi! Hrvatski kmet si je ustvaril svoj lastni ideal take države ureditve, ki ne soglašamo s pravnimi mislimi hrvatske zgodovine, ampak tudi s pravnimi potrebami hrvatskega kulturnega in gospodarskega življenja. In končno je citiral izrek nekega Angleža, ki je baje rekel, da

razvoja svoje lepe obale. Kakor povsod, tako pričakujejo tudi Kaštelani, da se jih spomni država in jim pomaga. Ko je naš govornik izjavil, da ni več ne Srbov, ne Hrvatov in ne Slovincem in da smo v Jugoslaviji vsi enaki bratje, Kaštelani kar niso mogli prenehati z viharim odobravanjem. In naš govornik je bil srbski kolega iz Beograda.

Ko bi bilo povsod tako, koliko manj bi trpeli tiskarski stroji, ki morajo danes v naših politično-kulturnih središčih tiskati pamflete na narodno in državno edinstvo, na vse, kar je sveto vsakemu Jugoslovencu! Koliko negativnega dela bi prihranili razni novinarji za pozitivni plus svojega delovanja za domovino, za slovanstvo in za napredek vesoljnega človeštva!

Na potu skozi Lukšič do pristanišča sem se razgovarjal s seljaki o raznih nepolitičnih zadevah kaštelanske rivjere. Prijazna deklica pa me je peljala v cerkev in mi pokazala grob s napisom: Mir ljubimcem! Pripovedovala mi je ganljivo ljubzensko tragedijo dveh zvestih src in pristavila: dandanes ni več tako, kakor je bilo takrat, ko so pokopavali ne srečne ljubimce v cerkvah! Lepa Kaštelanka, še lepši spomin!

V pristanišče nas je spremljala velika množica. Neki kmet ali delavec se je poslovil od nas v imenu vseh sedmero Kaštelov, in ko je »Kozjak« zapuščal pristanišče, so ga obkolili številni člani Kaštelanov in Kaštelank, ki so nas med petjem narodnih himen pozdravljali in nam klicali: na svidenje!

Čarobna je Kaštelanska rivjera, simpatična in bogata na sprejemih. Kakor nedolžna nevesta pričakuje svojega ženina — podjeteja Jugoslavena. In ta ženin ni več daleč!

so Hrvatje pravi mojstri, vsi drugi narodi pa so proti njim le valjenci! Eviva signor Radić!

— Za svobodo Trsta. To dni je predaval v Trstu republikanec Guido Bergamo o sedanjem gospodarstvem položaju v Trstu. Nič se ni storilo za odpravo vojnih posledic. Prišlo pa je v Trst polno pustolovcev, hoteč izkoristiti, kar je še mogoče izkoristiti. Predavatelj je naglašal potrebo samouprave za Trst in vso juljske pokrajine. Dekret za avtonomijo je bil že izdelan ali s vsi silo se mu je upri senator Salata, načelnik osrednjega urada za nove pokrajine. Italija se ni brigala za tržaško zaledje, Nemčija pa se je zavzela za Hamburg in mu ohranila vse politično in gospodarsko zaledje. Zaključil je z zahtevo, da naj se za Trstu svoboda, da bi mogel sam sklepati trgovske pogodbe s pokrajinskimi zaledji, kakor mu bo to najbolje prišlo. Samo tako bi mogel Trst vršiti svoj nalog in služiti za spojni most med raznimi civilizacijami.

— Kardinalova sentenca. V »Češkosloven. Republik« čitamo: Po poročilih katoliškega »Čeha« je podal P. Hlinka kardinalu Gasparriju spomenico obsegajočo politične zahteve Slovincov. Kardinal Gasparri pa je v govoru o politično-cerkveni situaciji rekel, da ni umestno govoriti o katoliških strankah, ker bi se moglo misliti, da hočejo govoriti imenom katoliške cerkve. To pomeni, da Vatikan ne pozna katoliških političnih strank, marveč samo katolike. Bilo bi tudi težko, da bi se Vatikan postavil za zahteve vseh katoliških strank na celim svetu, ker se njihovi programi znatno razlikujejo. Vatikan ne more kriti s svojo avtoriteto istočasno avstrijskih krščanskih socijalcev, irskih katolikov, albanskih Malisrov, pristašev ljudske stranke, francoskih rojalističnih konservativcev in nemškega centra. Vatikan si v teh stvarih ne lasti druge avtoritete nego »in rebus fidei et morum«. To izhaja ne le iz cerkvene or-

ganizacije, marveč tudi iz organizacije samih katoliških strank, ki nikdar ne morejo reprezentirati bojujčobe se cerkve, čeprav se to včasih tako zdi, kaj je v škodo katoliške misli. Zahtevé Hlinkovih Slovincov so zahtevé, ki jih je mogoče rešiti samo na forumu notranje politike, izločeno pa je vsako inozemsko vplivanje. Slovaški avtonomisti so dobili svarilo, naj ne naprave ljajo Vatikanu neprijetnih sadrog. Kardinal Gasparri jih je opozoril, da politična stranka, ne sme govoriti imenom katoliške cerkve. Suvereniteta čel države pa izločuje vsako seganje preko meje.

Iz naše kraljevine.

— Bolezen ministra dr. Karamč-medović. Primarij dr. M. Bilil v Sarajevu je ugotovil, da minister dr. Karamč-medović boleha na paratyphusu.

— Spomenik kralju Petru v Mitrovici. Kipar Neuman je razstavil v Mitrovici svoj model za spomenik kralju Petru, ki bo v kratkem postavljen.

— Kačja razstava v Sarajevu. Zoolog Edmund Potočnik je razstavil v Sarajevu nad 400 kač vseh vrst, ki živijo v naših krajih, posebno v Hercegovini in Dalmaciji. Potočnik ki je lovil 15 let naše kače in proučeval njihovo biologijo se vrne po končani razstavi v svojo češkoslovaško domovino.

— Prodaja trantskega gradu. 3. novembra bi se imela prodati frankopanska trdnjava na Trsatu, ki je last grofa Lavala Nugenta in grofice Ano Nugent. Nedavno so Italijani otvorili grobnico in poškodovali balzamirano truplo. Tudi so odnesli stebel pred kapelico, ki je spominjal na bitko pri Marengu. Pri morska javnost se zelo interesira za prodajo grada iz patriotskih razlogov, ker je v skrb, da ne bi ta naš stari spomenik in narodna straža nad Reko prišel v tuje roke. Po odhodu Italijanov naj bi se zainteresirala za trsatki grad tudi naša vlada.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 20. oktobra 1921.

— Ali je istina? Dobili smo zaupna poročila od raznih oseb, da je neki slovenski poslanec na svojem zaupnem shodu, sklicujoč se na svoje zveze, na svoje informacije in na svojo poslaniško imunetost, zbranim zaupnikom govoril o dogodkih ki se baje pripravljajo v naši domovini, ki bodo na las slični onim ob prevratu. Pozival je svoje ljudi, naj bodo oprezní, naj ohranijo za vse slučaje mirno kri in naj krepko vstrajajo na svojem mestu, kakor ob času prevrata. Ne moremo verjeti tem vestem, zato tudi ne imenujemo nobenega imena. Ako pa se prepričamo, da je dotičnik res govoril tako, kakor nam poročajo izvestitelji, bomo nastopili proti nje, mu z vso brezobzirnostjo ter zahtevali, da stori državna oblast proti njemu svojo dolžnost, ne ozira se nato, ako ga štiti poslaniška imunetost. Doli s zastupiljevalci naše ga ljudstva!

— Udeleženci na demokratskem kongresu v Beogradu. Kdor se hoče udeležiti demokratskega kongresa v Beogradu, naj se brzojavno in nemudoma prihlasi potom svojih krajevnih organizacij tajništvo JDS v Ljubljani, Narodni dom, da mu izstavi legitimacijo, ker brez legitimacije dostop na kongres ne bo dovoljen. Potovanje na lastne stroške! Odhod v petek 18. t. m. ob 15. iz Ljubljane.

— Šef presbiterja v Beograd g. Petro Taietov prispe danes zvečer v Ljubljano.

— Francosko predavanje g. J. Bourgoine so včed nenadnih zaprek ne vrši danes in se preloži na poznejši čas.

— Predavanje v Litli. Vseučiliški profesor dr. Fr. Hleščič bo predaval v nedeljo, dne 23. t. m. zvečer v Litli o temi »Kako smo postajali Slovenci in kako postajamo Jugoslovenci« in ne, kakor je bilo prvotno objavljeno o svojem potovanju po jugo naše kraljevine.

— Ostro streljanje pri Klečah. Na osnovi povelja od strani komandanta Dravske divizije oblasti mora 40. peš. polk izvršiti v najbližnji okolici Ljubljane strelske vaje z ostro municijo. Te vaje morajo biti 25. t. m. završene. V izvrševanju tega povelja se bodo vršile pešadijske ostre strelske vaje dne 22., 23., 24. in 25. t. m. Na prostoru med vasio Kleče in Stražnim hribom in sicer: položaj strelcev približno 400 do 500 korakov severovzhodno od vasi Kleče, smer streljanja Stražni hrib kota 328, oziroma 396 (glej specialno karto Ljubljane v merilu 1 : 75.000). Streljanje se bo vršilo v označenih dneh v času od 9. dopoldne do 16. popoldne. Osiguranje terena se bo vršilo po vojaških patruljah, ki bodo postavljene: pri križišču poti ca. 300 korakov severno vasi Savlje, pri Tavčarjevem dvorcu, Savskem mostu, cestu Savski most — Gameljni, na vzhodnem robu Stražnega hriba, na cesti pri Sp. Gameljnih in od tod v črti proti Klečam. Savski most ostane za vsek promet odprt, zaprt pa je cesta od Savskega mosta na zapadnem bregu Stražnega hriba do vasi Spodnje Gameljne. Občinstvo naj navodila vojaških patrulj upošteva in se njihovim odredbam pokori.

— Vpoklie rekrutov v jeseni. Ministri svet je odobril, da se posivi novih

rekrutov - poljedelcev odgodi do prihodnje jeseni.

— Iz Medfice. Učiteljstvo metliške osnovne šole je podpisalo 14.400 K 7% državnega invest. posojila.

— Razpisane pošte. Pri poštnem uradu v Tuzli in v Visu je razpisano mesto uradnega načelnika. — Nadalje so razpisane te le pošte: poštarstvo mesto v Strnišču (II/2); poštarstvo mesto pri Sv. Lorencu pri Mariboru (II/1); opravniška mesta pri poštnih uradih: Vitanje (III/1), Bizeljako (III/2), Pilž štanj (III/2), Preserje (III/4). — Prošnje je vložiti v 14 dneh.

— Za vpkopnece državnih železnic. Za postajlo Naklo se vnovič razpisuje služba železniskega ovrbovalca (agenta). Služba se odda v prvi vrsti kakemu vpkopnemu drž. železnikarju. Vsa pojasnila se zvedo pri postajnih uradih ali pri inspektoratu državnih železnic v Ljubljani.

— Kdo ima besedo v oddelku za socialno skrbstvo? Pišejo nam: Dopis pod tem naslovom iz Dol. Toplice v »Slov. Narod« dne 14. oktobra ni povsem točen. Zato podaj jemo tole pojasnilo. Letošnje po mlad je bila pri invalidnem oddelku za socialno skrb sklenjena stvar, da se razpusti invalidski dom v Rogški Slatini, ker se ustari novi invalidski dom v Celju. Do kaz temu je, da je bilo mnogo invalidov premeščenih v Dol. Toplice in je bilo naročen, da se invalidi v Rogško Slatino ne smejo več pošiljati. Za invalidni dom v Toplicah je bila naročena popolnoma nova oprava, ki je stala mnogo tisočakov, bile so sem odposlane nove postelje s žičnimi žimnicami itd. Gosp. župnik Erzar v Toplicah je sošolec dr. Breclja, načelnika inv. oddeska, ki je, kakor znano, klerikalac. V sovraštvu proti sokolstvu in vsakemu naprednemu delovanju sta se objela — in da bi bil načelnik tukajšnjega Sokola na neoporočen način odstranjen, je bil izdan nov ferman, da se invalidski dom v Toplicah za zimski čas razpusti in invalidski dom v Rogški Slatini ostane. Da bo moral biti tukaj vsi zimo uradnik in hišnik, ki bo pazil na inventar, ter jima bo potreba prezidati stanovanje, kar bo zopet stalo mnogo tisočakov, to gosp. načelnika nič ne moti. Danes se zopet vozijo deli inventarja, kateri se pred par mesci prišli na Toplice na kolodvor, in župnik Erzar triumfira. Da bi bil pri stvari sokriv g. Lapajne, ki je naprednega mišljenja, kakor bi se lahko sklepalo iz prvega dopisa, je seveda docela izključeno.

— Poselska zveza in njena organizacija. Pišejo nam. Pred kratkim so nas presenetili časopisi s poročilom o »Poselski zvezi« in njenem delu za ljudski blagor. Vročali so, da je »Poselska zveza« kategorično doložila plače svojih članic in da žuga celo z bojkotom vsem onim, ki bi se upirali njenim modrim naredbam. Presenečenje je toliko večje, ker nam »Poselska zveza« obeta, da vlagajo ti zahtevki samo do konca tega leta in da nas bo novo leto osrečilo z novimi zahtevami. Za sedaj zahtevajo za pestunjo od 1. oktobra 500 K; za služkinjo 350 K; za kuharico 500 do 550 mesečno! Predna predsed. E. Stani-

semu odgovoru, moram povdarjati naslednje: 1. Kr. ministrstvo je odobrilo in sprejelo kot zakon poselski red, kakor poročila Uradni list, zakon, ki vsebuje do celga opravičenja zahtevke poslov in ki jih bodo gospodari, oziroma gospodinjke rade upoštevale. Ta poselski red glede plač ni določil ničesar definitivnega, marveč izrazil, da naj se plače vravnavajo po krajevnih razmerah. 2. Organizacijo poslov vodi stranka, ki ima ali vsaj hoče imeti materialni in moralni dobiček od poslov. Znano je, da so gotovi elementi vedno izkoriščali uboge posle, ki si čestokrat krvavo prislužene krošnje od ust odtrgajo, da jih morejo oddati za razne nabave. Gotovo čim več bodo imele, tem več bodo morale dati. Človek se ne more obraniti misli, da skrbi ta stranka ravno sedaj tako materialno za posle, ko ji hojo po njenem mnenju morebiti v političnih borbah tako zelo rabila. In zdaj k stvari: Ali dela »Poselska zveza« res za blagor ljudstva? Ne! Ravno nasprotno — dela za vničanje družin, ki so stebri naroda. Da bi se sistematično pregledale ljubljanske družine — bi se našlo, da je že danes mnogo družin brez poslov in če bo šlo tako naprej, bo vedno manj družin, ki bi si mogli držati še služkinje. Končno bodo le še milijonarji in verižniki imeli služkinje. Za kuharico se zahteva 550 kron, t. j. n. pr. štiri del plače uradnika VIII. čin. razreda. Stanovanje, hrana in drugo, kar posel razven plače dobi, se more po malem računati 800 K mesečno — to raz preostane uradniku za ženo — otroke mesečno komaj 2000 K. S tem naj plača stanovanje, hrano, šolske potrebščine, drva, prenog in obleko. Modri gospodje pri »Poselski zvezi«, ali znate še kaj računati? In vi se drznete izjaviti, da za zahtevki primerni časovni razmeram! Ali se ne pravi to resnično v obraz biti? Sedaj ko so šivilja poskočila za 100% — isto tako starišnja za 100% ali še več, dočim je obleka, katero posli sami plačujejo, postala cenejša? Vi pravite, da je to primerno — opravičeno in napovedujete brezobzirno z novim letom zopetno povišanje. Tako delate za blagor ljudstva! Otročki hodijo raztrgani in lačni v šolo, gospodari — osebno uradniki delajo v svojem obupu dolgo, ne morejo nuditi svojim otrokom vzgoje in izobrazbe, katero bi jim v smislu časovnega napredka radi dali, da bi se narod dvigal vedno više in više v kulturi — a vi jim stavljate zapreke z nepremišljenim hujškanjem poslov in tako onemogočujete mirno in redno družinsko življenje. Ne delavci, ampak rušilci naroda ste, ki povzročate njega nazadovanje in pogin. In najlepše pri tem je moralna sila — bojkot! Toda vedite! Da bojkot odmeva od strani gospodarjev in gospodinj — ne bomo služkinje nočemo vzeti v službo, ki so članice organizacije. Kajti nikdar ne bomo in ne moremo razumeti, kako bi bilo moglo ali opravičeno, da bi služkinje obkoljevala shode, veselice, zabave, dočim bi doma bili otroci brez nadzorstva, bolniki brez postrežbe ali (uboge) stare bolehe gospodinj morale se ukvarjati s hišnimi opravili. Ves čas je bilo dobro brez organizacije, gospodari, gospodinj so navadno dobrega srca in smatrali posla, ki je zvest v svoji službi ne kot sužnja, marveč kot člana družine in postopajo tudi z njim tako. Seveda so tudi izjeme. Tu si pa posel sam lahko pomaga. — Te vrstice sem eden izmed prizadetih — napisal vsem razumnim gospodarjem in gospodinjam v premljevanje in upoštevanje. Upam, da bodo vsi brez izjeme z vsem ogorčenjem savrnili udarec »Poselske zveze«, ki je osebno njim namenjen in solidarno postavil glede plač svojih uslužbenec.

— Zdravstveno stanje v Ljubljani. Tedenski zdravstveni izkaz za dobo od 9. do 15. t. m. izkazuje: novorojenih 25, umrlih 20, od teh domačnov 6, tujecev 14, v zavodih 14. — Smrti virzi: jetika 2, griža 4, otroška vročica 1, kap 1, srčna hiba 4, rak 2, drugi virzi 6. — Naznane nalezljive bolezni: škrlatinka 4, legar 3, griža 10, otroška vročica 1.

— Krompir za Ljubljano. Stranke, ki še niso dobile krompirja, naj gredo kajti ponj v skladišče Samopomoči, ker se bo v kratkem prenehala oddaja na šebelo in se bo samo na trgu rasprodala dnevno primerna množina krompirja.

— Poštni urad Ljubljana 6 ostane, zaradi notranjih zidarskih adaptacij, dne 22. in eventuelno tudi 23. t. m. zaprt.

— Nov kino v Ljubljani. Društvo kinonastavljencev za Slovenijo v Ljubljani gradi gradbeni drevo veliki kino v Lattarmannovem dvorcu poleg telovadnice ljubljanskega Sokola.

— V Celju je umrl Leopold Wambrechtsammer, krojaški mojster in konfekcionar. Krojaške ohr. ti se je izučil v Parizu in je veljal za »akademčnega krojača«. Bil je Nemec, ki pa se aktivno ni vmešaval v politiko.

— Smrtna kosa. V Krškem je umrla in bila 18. t. m. pokopana učiteljica rdna. Jakobina Artač, stara 20 let. Blag ji spomin!

— Tudi perle so se podražile. Ko so jih v ponedeljek gospodinjke vprašale, zakaj zahtevajo zdaj več za perle, so dobile odkritosrčen odgovor: »Zato, ker nam je gospodar prostor za pranje v baraki (na dvorišču bivše jivovarne) — podražil. Zakaj ne da nestna občina pericam na razpolago parake, ki jo ima na Ledini?»

— Lekarna v Šiški. Lekarniška koncesija za Šiško je bila podeljena g. Mr. phar. vanu Joštu, dosedaj lekarnarju v Krškem. Lekarna se odprla začetkom 1. 1922.

— Mrčes v železniškem vozu. Prejeli teden je bil pri osebnem vlaku, ki je prišel iz Karlova v Ljubljano, priklopljen tudi en voz II. razreda, ki je imel med sedelci polno steno. Radi tega vlakovodja ni hotel v ta voz pustiti nobenega potnika, ki se je imel

peljati s tem vlakom in Ljubljano. Direktorja v Zagrebu bi pač lahko pazila na tako malomarnost!

— Trta baba lan, da jo prodje dan! Tamen ko nekaki dopisnik u »Slovenec« od utorka (18. ov. m.) izzavajam, da napišem ovo nekoliko redaka, a Vi, gospodine uredniče, oprustite što Vas ovime »gnjavim«, premda — gnjavaža je sila, gnjavaža je moč ili — gnjavaža je duševna masaža! Do ove se definidje dolazi čitajući stanovitve novine, koje u svaku duplju zabodu nos. Čitajući »Slovenec« od utorka čoveku se razali, te sentimentalno usklikne: teško vama bez vas, a jao nama s vama! »Ta što je zaboga, te ovako hartiju siluješ?« Ništa bala, samo dobro! Ja sam naima — sretn čovek! Uvek sam žudio za nekakvim odlikovanjem i »prepričan sam, da mi ne bo izostalo — zaželjeno odlikovanje.« I znato ko će mi to priustiti? Niko drugi, nego glavom — nepoznat dopisnik »Slovenec«. Ja sam postao čovek protekcije, a bogme, to danas nije šala. »E pa dotle — a kuda ćeš višet?« A znate li, zašto ću ja biti odlikovan? Za to jer sam »predzren«. A zašto? Izvoli čitati »Slovenec« od utorka (18. ov. m.) i tamo ćeš pod rubrikom »Ljubljanske novice« naći »grandiozan naslov: Predzrenost brez primere! Ja sam se naima »osmelil od tega-le predzrenega poziva: »Oglase naj se svi, ki so vpisani pri Sokolih!« In ostalo je 7, reči: sedem učencev. Sedaj pa sledi še lepše! Učitelj nadaljuje: »Pričakujem, da boste do prihodnje ure vpisani vsi!« I to je predzrenost! Isto ko Talijani: Vidi strah i tamo gde ga nema! Kao refrain »predzrenost« nek g. dopisniku »Slovenec« posluži ovo: »Jadni stvore, delijo komarče! Nit sam znao, kad si uzjahao, nit ću znati, kad si sjahao, bolan!« Ja se s takvom »predzrenostju« ponosim i obećam g. dopisniku, da ću i napred, zna gde biš, ostati »predzren« jer je to moja dužnost kao Jugoslavena! Razpis »višjega šolskega sveta« zabranjeno je huckati omladini proti stanovitim društvima, a zabranjeno je uopće govoriti što proti tim društvima. Ja proti »Orluc« nisam govorio ništa, jer mi je žao i reči trošiti zanj. Za »Sokole« agitiram gde mogu i agitiram ću kadgod bude prigoda. U jezikovnom pouku dodje kadgod prigoda, a i dužnost mi je da budim kod mladeži nacionalno čuvstvo, te ja tom prigodom ne mogu da prešutim naša dobrotvorna društva, kao što je na pr. »Jugoslav. Matica« a ne mogu da prešutim stup i nadu naše domovine — naše Sokolstvo! A najveća je nagrada i odlikovanje za mna, kad vidim, da falanga Sokolstva biva sve brčnjija i jača. U to ime: Nanred za nagrade i »zaželjena odlikovanja! T. J., učitelj srb.-hrv. jezika.

— Pojasnili V zadnjem času razpošila Matej Strgar nekaj svojih duševnih proizvodov v vezani in nevezani besedi privatnikom in zavodom. — V teh obiljublja sencajsko novost, največje okulistično čudo »Slepcev nove oči«. Izjavljamo, le-ta ni goljenec našega zavoda, ampak hiralec v zavetišču Kranjske hranilnice na Stari poti 3, v katerem poslopu se nahaja tudi zavod za slepce. — Z njim nimamo nikake zveze. — Kuratorji za oskrbo slepcev v Ljubljani.

— Ravnateljstvo tobačne tovarne nam piše: Pred par dnevi so prinesli nekateri dnevniki v Ljubljani notice, češ da je licitacija tobačnih zalog, v kolikor so v rokah invalidov v Sloveniji, odgođena itd. Prosimo, da konstatirate, da direkcija tobačne tovarne, kjer se bo licitacija zalog dne 20. oktobra vršila, o vseh teh naknadnih premembah prav ničesar ne ve, kar bi pač morala prva vedeti, ker ima licitacijo že dne 20. oktobra provesti.

— Zaradi slihanke med govedo je bil te dni ustavljen v Bohinjski Bistrici vlak z voli, namenjen v Italijo. Bolezen je bila od zunaj zanešana. Ali bomo te silnaste vole zdaj mi domači konsumenti použili?

— Pozor na semnje! Po semnjih dobijo slovenski kmetje pogostoma ponarejen denar. Kupčevalci živine, ki hočejo razprežati ponarejene bankovce, imajo posebno piko na Slovence. Neki slovenski kmet je dobil pred kratkim kar šest ponarejenih tisočakov. Pozor!

— Tatvina plašta. Na glavnem kolodvoru je neznana ženska odnesla zasednici Ivani Varčon popolnoma nov plašt, vreden 3000 kron.

— Roparski umor. Dolganč Miha je nevaren tat in razbojnik. Delo mu smrdi, klati se najraje okrog in iz zasede napada ljudi. Miha Dolganč je bil vojak, na fronti se je naučil razbojništva. Star 28 let, sivih oči, obožoren s samokresom ropa. V gozdu staroslavnega Žičkega samostana je 12. tm. ponoči umoril in oropal gozdarja Lovrenca Severja. Pobrai mu je vso imovino. Rop je izvršil na grozen način.

— Sadovi klerikalnih hujskarj V vasi Grčevje pri Novem mestu se je 14. t. m. nekaj kmetov-vinogradnikov z orožjem v roki uprlo finančni straži in orožnikom, ki so nameravali določiti množino pride, lane in vkletene novine v svrhu odmere trošarine. Vnela se je srdita bitka, kakor na fronti. Oddanih je bilo do 100 strelcov. Dva kmeta sta bila ranjena posestnikov sin Anton Hrastar je podlegel ranam. Sadovi hujskarj od strani separatističnih elementov proti obstoju države.

— Tatvine po kavarinah se množijo. Z ozirom na bližajočo simo se množijo tatvine sukenj in pelerin. V neki kavarni je bila Franu Planinšku ukradena pelerina, vredna 1200 kron. Policija je tatu aretirala.

Kultura.

Reportir Narodnega gledališča Ljubljani.

Drama:

Sobota, 22. okt.: Kozarec voda. D. Nedelja, 23. okt.: Oča. Izven. Ponedeljek, 24. okt.: Kozarec voda. A. Torek, 25. okt.: Zaprt. Sreda, 26. okt.: Požar strasti. C. Četrtek, 27. okt.: Ljubzen. Izven. Petek, 28. okt.: Oča. B.

Opera.

Sobota, 22. okt.: Vaska šola. Šeherezada. B. Nedelja, 23. okt.: Rigoletto. Izven. Ponedeljek, 24. okt.: Zaprt. Torek, 25. okt.: Dalibor. D. Sreda, 26. okt.: Evangelnik. E. Četrtek, 27. okt.: Rigoletto. C. Petek, 28. okt.: Proslava 28. oktobra dneva osvobodjenja čehoslovaškega naroda. Izven.

★

— Razstava akvarelov starega Zagreba. V Zagrebu se odprla 24. t. m. razstava akvarelov starega Zagreba v salonu »Ulrich«. Akvarele razstavlja slikar in grafik g. M. D. Gjurić. Razstavljene bodo tudi slike, ki so sedaj na mednarodni razstavi v Bruslju. Razstava bo nudila zanimive sujete starega Zagreba.

— Dr. M. Slavčič: Prekmurje. V Ljubljani 1921. Izdala in založila Slovenska kršćanska socijalna zveza. Str. 132. cena knjigi 20 kron. Izvedenec za Prekmurje na mirovni konferenci v Parizu, univ. prof. dr. M. Slavčič je zbral svoja predavanja in govore, ki jih je imel v Prekmurju, da bi okreplil prekmurjskim Slovincem narodno zavest in čut skupnosti z drugimi Jugoslaveni, ter podal kratke črtice o prekmurjski zgodovini, v prekmurjskem jeziku, slovstvenem delu, narodnem življenju, dalje o bližjeviski dobi v Prekmurju, črtice prekmurjske geografije in topografije ter popis prekmurjske slovenske uprave v prvih dveh letih — tako je nastala ta knjižica. Pridejan je tudi zemljevid Prekmurja. Dr. Slavčičev delež je prav informativno in menda edino te vrste. Dasi se z nekaterimi njegovimi trditvami ne strinjamo, pozdravljamo vendarle to z ljubeznijo in temeljitim poznanjem prekmurjskih Slovincem pisano knjigo ter jo priporočamo. Dobliva se pri založnici in v vseh knjigarnah.

— Zemljevid Jugoslavije. Iz učiteljskih krogov nam pišejo: Ne davno tega ste priložili notico, v kateri se pritožujete, da imajo žel. vagoni, popravljeni v Mariboru, napis: Laibach. Oberlaibach itd. Iz tega sklepam, da vam ni znano, a bo vas gotovo zanimalo, da je vseučiliški docent dr. Jevto Dedijev izdal zemljevid Jugoslavije. Zemljevid pošiljajo te dni po naročilu viš. šol sveta šolskim vodstvom v uporabo. Na zemljevidu se bleste imena: Kranjska, Stajerska, Laibach, Assling, Bischofflak, Cilli itd. In ta zemljevid naj služi narodnim šolam kot učilo! Vsak naroden učitelj naj vrne zemljevid, da se prepereči v bodoče slična neverjetna zaniknost pri sestavi zemljevidov.

Društvene vesti.

— Javni shod proti dragini vseh javnih nameščencev in vpokojencev se bo vršil v petek, dne 21. t. m. ob 19. uri 30 minut (pol 8.) v veliki dvorani hotela Union. Sila je priklopila do vrhunca. Povejmo vlad, da je skrajni čas za revizijo gospodarske politike, ki v njihovi meri ogroža stalne nastavitve. Sklicatelji: »Zveza jugoslovanskih železničarjev«, »Osrjedna Zveza javnih nameščencev in vpokojencev in »Zveza poštnih organizacij v Ljubljani«.

Polizvedbe.

— Zgubila se je torbica (taška), z lirami, zlato uro in nekaj dinarjev od Figovca do Ječice. Pošten najditelj naj jo odda proti dobri nagradi na upravo »Slov. Narod«.

Borze.

— Beograd, 20. okt. (Izv.) Valute. dolar 61.—, franc. frank 510.—, marka 43, leji 53, levi 45.—. Devize: London 230, Pariz 520, Zeneva 1820, Praga 75.25, Dunaj 2.35, Berlin 43.50, Milan 280, Budimpešta 10.—.

— Curih, 19. okt. Zagreb 1.875, Dunaj 0.30, Budapešta 0.70, Berlin 3.80, Praga 5.55, Milan 212.40, Pariz 389.49, London 21.79, Novi Jork 5.48.

— Trst, 19. okt. London 100.—, Zagreb 9.—, Berlin 15.—, Pariz 183, Zürich 482.—, Novi Jork 23.50.

— Praga, 19. okt. Zagreb 83.50, Dunaj 3.30, Budapešta 12.50, Curih 17.90, Milan 3.74, Pariz 6.90.

— Pariz, 19. okt. Berlin 8.45, Praga 14.75, Curih 256.75, London 54.45, Novi Jork 13.99.

— Berlin, 19. okt. Zagreb 59.75, Dunaj 9.80, Praga 176.—, Curih 81.—.

— Budimpešta, 19. okt. Zagreb 255.—, Praga 775.—, Curih 145.—.

— Dunaj, 19. okt. Curih 558, London 11.800, Zagreb 1.080, Praga 3.150, Milano 117.

— Dunaj, 19. okt. Dunajska efektna borza. Julius 5.130, Credit 2.830, Zlivo 12.500, Alpine 14.800, Kranjska industrijska družba 20.000, Škoda 15.800, Trboveljska 6.410.

Pristopajte k »Jugoslovanski Matici«!

Najnovejša poročila.

Narodna skupščina.

— Beograd, 20. oktobra. (Izvir.) Danes ob 10. dop. se sestane narodna skupščina na plenarni sejo. Politični položaj še ni razjasnjen. Vprašanje, ali naj narodna skupščina zaseda redno ali izredno, je še vedno odprto. Tudi v ministrskem svetu so se na včerajšnji seji pojavila razdvojnja mišljenja. Politični položaj posebno dogodki v Albaniji in sploh v zunanji politiki, silijo k temu, da stoji narodna skupščina na braniku. Demokratije so za redno zasedanje skupščine. Ministrski svet je sicer določil, da se današnja seja odgodi na ponedeljek, vendar ni še gotovo, kajti o tem bo sklepala skupna seja demokratskega in radikalnega kluba. Ze snoci so imeli radikalni in demokrati skupno sejo, na kateri se je razpravljalo o vprašanju zasedanja narodne skupščine. Debatu pri radikalnih je bila zelo živahna. Danes ob 9. dop. se vrši ponovna skupna seja.

ZAKLJUČENJE IZREDNEGA ZASEDANJA SKUPŠČINE.

— Beograd, 20. okt. (Izv.) Začetek današnje izredne seje narodne skupščine je vsa politična javnost z nestrpnostjo pričakovala. Demokrati in radikalci so imeli pred sejo skupna posvetovanja. Radikalci so sklenili, da se skupščina pozove na redno zasedanje. Demokrati so temu sklepu pritrdili. Ob 11. žele je predsednik dr. Ribar otvoril izredno sejo skupščine. Vse izjave vladnih strank je bila seja prekinjena in radikalci so se ponovno zbrali na posvetovanja.

Rezultat njih posvetovanj so z nestrpnostjo pričakovali. Radikalci so vztrajali na svojem stališču. Izjavili pa so, da naj v tem vprašanju odloči vlada. Valda je na to izjavila, da se izredno zasedanje narodne skupščine pretvori v redno. Dosedanje predsedstvo je položilo na to svoje funkcije in predsedstvo je prevzel najstarejši poslanec prota Miha d'žič. Izredno zasedanje je bilo zaključeno. Jutri dopoldne se prične redno zasedanje. Na dnevnem redu so volitve predsedstva.

USPEHI DRŽAVNEGA POSOJILA.

— Beograd, 20. oktobra. (Izvir.) Generalno statistično ravnanje je sedaj zbralo vse podatke o uspehih podkovanja državnega investicijskega posojila v Srbiji in Vojvodini. Celokupno je bilo v teh pokrajinah podpisanih 200 milijonov din posojila. Posebno so se odlikovali okraj nekdanje Srbije. Mali vranjski okraj je podpisal okoli 2 milijonov dinarjev.

NOVI ZAKONI.

— Beograd, 20. oktobra. (Izv.) Izdela načrt enotnega trgovskega zakona. Ministrstvo prosvete je izdelalo načrt prosvetnega zakona. Ta načrt se razpošlje vsem udruženjem srednješolskih profesorjev.

Albanija.

KONFERENCA V VOJNEM MINISTRSTVU.

— Beograd, 20. oktobra. (Izvir.) Včeraj pop. do 6. zvečer je bila na podlagi pooblastila ministrskega sveta konferenca, katere so se udeležili notranji minister g. Svetozar Pribičević, vojni minister general Zečević, načelnik obnege vojaškega oddelka v generalštabu polkovnik Marković in načelnik ministrstva notranjih del Katić. Konferenca je razpravljala o obrambnih načrtih proti vedno ponavljajočim se albanskim napadom. Ustanovila se je posebna komisija, ki bo na licu mesta preiskala razbojniške zločine Tajmistu. Komisijo vodi general Tucaković.

ODSTOP ALBANSKE VLADE.

— Tirana, 19. oktobra. Albansko ministrstvo pod predsedstvom Hlasi Vrlonija je podalo demistio v roke vladnega sveta. Novi kabinet bo težko sestaviti. Demistija je v zvezi z dogodki ob mejah proti Jugoslaviji. Albanci uvidevajo neuspešnost svoje akcije proti Jugoslovenom.

ITALIJANI VODIJO ALBANSKE ČETE.

— Beograd, 20. oktobra. (Izvir.) »Pravda« poroča iz Skoplja, da so v bližini Kalčerita prišli tri italijanske oficirje, ki so jih odvedli v Skopje. Videti je, da oficirna Italija podpira Albance in vodi po gotovem načrtu napade na naše ozemlje.

— Skopje, 20. oktobra. (Izvir.) Načelnik skopljanskega okruge je odredil vse potrebno, da prepreči vpade albanskih tolp na naša prebivališča. Tudi armijski poveljnik je ojačil postojanke.

ITALIJANSKI MINISTRSKI SVET.

— Rim, 19. oktobra. V ministrskem svetu je Della Torretta obširno

poročal o svojem beneškem uspehu. Ministrski svet mu je burno čestital. — Za predsednika komisije za Washington je imenovan senator Schanzer. — 24. t. m. bo slavila kraljevska dvojica svojo srebrno poroko. Tem povodom se izda amnestija. — Določila se je kompetenca za podkomisarje v Gorici in Poreču. — Sprejel se je nov upravni načrt za Tripolitanijo. — Na predlog ministra za industrijo se je določilo osem milijonov lir za zgradbo ekonomičnih ljudskih hiš v novih pokrajinah.

TRŽAŠKA POGAJANJA RAZBITA.

— Trst, 19. oktobra. Pogajanja med delodajalci in delavci glede meze do so se skončala z neuspehom. Veliko delavsko zborovanje je odklonilo predloge industrijalcev. Delavsko vodstvo poziva vse delavce, naj se drže discipline in store, karkoli jim naloži agitacijski odbor za triumi pravne stvari.

NABORI V NOVIH POKRAJINAH.

— Rim, 19. okt. Uradni list priobčuje pokrajine zakon o naborih. Določa naborne komisije. Vojaška služba pod Avstrijo velja za one, ki so ali bodo italijanski državljani, za uvrstitev v italijansko armado. Posebej se razglasa dekret za mornariško službo. Tokom enega leta se imajo zglastiti za vpis v mornariško službo vsi navadni mornarji in častniki, sedaj italijanski državljani, ki so služili pod Avstrijo. Nabori obsegajo letnika 1901/1902.

NAMERAVAN ATENTAT NA AMERIŠKEGA POSLANIKA V PARIZU.

Atentatorji italijanski komunisti.

— d Pariz, 19. okt. Davi je došel v ameriško poslaništvo zavojček, v katerem je bila škatljica baje s parfumom. Zavojček je bil naslovljen na poslanika Harricka. Zavojček so odnesli na stanovanje poslanika. Ko je ob osemnajstih komornik odprl zavojček, je skrijalca eksplodirala in napravila veliko materialne škode. Komornik je poškodovan na obeh nogah.

— d Pariz, 20. okt. »New York Herald« poroča z ozirom na poizkus atentata na ameriškega poslanika Harricka: Vemo, da je treba v prvi vrsti obdolžiti italijanske komuniste. Najbrže sta izvršila atentat komunisti Bacc in Vanzetti.

AVSTRIJSKO POSOJLO V NEMCIJI.

— Dunaj, 20. oktobra. (Izv.) Z ozirom na sedanjo politično krizo v Nemčiji so bila avstrijska pogajanja za najetje posojila v znesku 250 milijonov mark odgođena na nedoločen čas.

KONFERENCA BENEŠ - SCHÖBER.

— Dunaj, 20. oktobra. (Izv.) Po sedanjih vesteh dunajskih listov se sestanejo do soboto dr. Beneš in dr. Schöber na daljšo konferenco.

ANGLEŠKI PARLAMENT.

— d London, 13. oktobra. Po počitniškem odmoru dveh mesecev se je danes popoldne sestal zopet parlament k jesenskemu zasedanju, na katerem se bo pečal največ z industrijsko krizo. Konwarthy je predlagal, da naj se poleg razprave o vprašanju brezposelnosti da jesenskemu zasedanju tudi možnost za pretresanje gornjeležiškega vprašanja, lakote v Rusiji in irskega vprašanja. — Hamberlain je izjavil, da bo vlada predložila štiri zakonske načrte v zvezi z vprašanjem brezposelnosti. — Lloyd George poda jutri izjavo o političnem položaju.

PRED GENERALNO ŽELEZNIČARSKO STAVKO V NEMCIJI.

— Frankfurt, 20. oktobra. (Izv.) Železničarji državnih železnic so na shodu v Eisenachu sklenili generalno stavko. Za stavko je 75.000 železničarjev. Stavka ima mezdni značaj.

AFERA DIPLOMATIČNEGA KOVČEGA.

— Dunaj, 20. oktobra. (Izv.) Pred dnevi je na južnem kolodvoru vzbudila zaplenitev treh diplomatskih kovčegov veliko senzacijo. Govorili so o zaplenitvi 150 milijonov. Policijsko ravnanje je več raj potom zunanje ministrstva zaprosilo pri jugoslovenskem poslaništvu za dovoljenje, da sme s kovčegov odstraniti »diplomatične« pečate, ki jih je oskrbel prokurist banke Alexander Horvat. Zvečer so v odprtih kovčegih ugotovili veliko množino avstrijskih rentnih papirjev v nominalni vrednosti 15.237.500 kron kar znaša po sedanjem kursu veliko več. Gre za tihotapstvo. Ti hotapci bodo kaznovani z občutnimi glokami.

ŽELEZNIŠKI STRAJK V AMERIKI.

— Čikago, 18. okt. Ameriška doživi velik železniški strajk. Železničarski sindikati se upirajo znižanju meze za 12%. Strajk prične 30. oktobra in bo trajal 24 ur. Promet bo popolnoma poštval. V strajku bo dva milijona ljudi.

Sokolstvo.

Priprave za I. jugoslovanski sokolski zlet v Ljubljani leta 1922.

Priprave za vsesokolski zlet v Ljubljani so v polnem turgu. Starešinstvo Jug. Sok. Saveza, ki je dobilo nalogo, da vodi vse priprave za zlet, je moralo predvsem organizirati vse odbore, ki vodijo vsa dela. Glavno delo je koncentrirano v zletnem odboru, ki sestoji iz vseh članov starešinstva Jug. Sok. Saveza, iz članov tehniškega odbora Saveza in iz predsednikov posameznih odsekov. Razen tega so pozvani v zletni odbor zastopniki vojaštva, vlade, ministrstva, saobračaja, mestne občine Ljubljana itd., tako da obstoji zletni odbor iz 25 do 30 članov. Zletni odbor ni izvršilni organ, temveč vodi predvsem nadzorstvo nad vsem delom ter ima v rokah osrednje vodstvo, da se ne pojavljajo pri delu raznih odsekov nasprotja in da ne opravljata dva odseka enega in istega dela. V vseh glavnih zadevah sklepa in odloča zletni odbor. Predsednik zletnega odbora je br. starosta dr. Ravnihar. Glavno delo pa je osredotočeno v posameznih odsekih, in sicer obstoje nastopni odseki: finančni odsek, načelnik br. Kajželi; stavbni odsek, načelnik br. ing. Štembovič; zdravstveni odsek, načelnik br. dr. Edo Štajnar; tajniški in propagandni odsek, načelnik br. dr. Fux; železniški odsek, načelnik br. Svajgar; zabavni odsek, načelnik br. Janko Bleiweis; zletni odsek, načelnik br. Badjura, prehranjevalni odsek, načelnik br. Franc Kavčič; razstavi odsek, načelnik br. Rudolf Vesel. Posamezni odseki so že začeli z delom ter se sestavljajo točen proračun. Največ neprikl. je imel zletni odbor z odločitvijo prostora za telovadišče, ki bo prirejen za 4000 telovadcev. Po dolgem iskanju se je moral nakupiti del prostora za južnim kolodvorom, drugi del je pa dala »Stavbna družba« v Ljubljani in najem. S tem je bilo vprašanje telovadišča rešeno in stavbni odsek je začel takoj s podrobnim delom. Telovadišče bo na jakem lepem prostoru, od koder se nudi obiskovalcem krasen razgled na planine in na drugi strani zlasti na staroslavni ljubljanski Grad.

Med češkim Sokolstvom vlada velikansko zanimanje za zlet in Češka Obec Sokolska je poslala v Ljubljano svojega zastopnika, da je dobil vse potrebne informacije za zlet in se naučil vse prave vaje za člana. V prihodnjih dneh pride še zastopnica ženskega TO pr. COS, da prouči ženske proste vaje. Češko Sokolstvo se udeležiti zleta v velikem številu. Zletni odbor je razpisal natečaj za plakate, zletni znak in razglednice. Zadnji termin je bil 15. oktobra, ki se je pa moral na željo umetnikov podaljšati do 30. oktobra. Do sedaj je poslalo veliko število umetnikov razne vzorce, med katerimi bo izbralo posebno razsodišče. V glavnem se je tudi že določil približni program zleta, ki pa še ni definitivno. Določene so 4 nedelje pred zletnimi dnevi za nastop naraščajoč, dijaštva in vojaštva. Zletni dnevi se prično v petek, dne 11. avgusta z žensko tekmo. V soboto, dne 12. avgusta so članske tekme. V petek in soboto se vršijo obenem mednarodne tekme. Čehi pridejo v soboto, dne 12. avgusta. V nedeljo, dne 13. avgusta se vrše dopoldan skušnje, popoldan prvi javni nastop članstva. V ponedeljek, 14. avgusta popoldne nastop naraščajoč iz bližnjih krajev in nastop dijaštva. V torek dne 15. avgusta dopoldne povorka, popoldne druga javna telovadba. Po zletu se priredijo krajsi in daljši izleti po Jugoslaviji.

Zletna pisarna je že začela poslovali ter se naseli s 1. novembra v mali dvorani Narodnega doma. Posamezni odseki še živahno delujejo in pripravljajo vse potrebni material za poznejše intenzivno delo.

Turistika in sport.

Za kolesarsko gorsko prvenstvo Jugoslavije so tekmovali v nedeljo, dne 9. t. m. na 8 km dolgi gorski progi Podlipa-Smrečje. Višinska razlika med startom in ciljem znaša 350 m, vsled česar zamorejo na tej težavni gorski progi tekmovali le dobro trenirani dirkači. Pričakovati je bilo zelo ostrega boja, kajti prijavili so se le prvaki in najboljši dirkači, med njimi gosp. Josip Pavlija, član kol. kluba »Sokol« iz Zagreba, Sovič in Šotarko od Gradi. športnega kluba iz Zagreba, dalje Šolar, Šiško, Umek od Ljubljanske kol. »Ilirije« itd. Točno ob 11.40 je startalo 12 dirkačev. Uspehi so bili sledeči: 1. Šolar Josip, Kol. klub »Ilirija«, Ljubljana 22.54 min., 2. Pogorelec Ljubo, Kol. klub »Ilirija«, Ljubljana 23.6 min., 3. Sovič Koloman, Gradjanski športni klub, Zagreb 24.20 min., 4. Kosmatin Ivan, Kol. klub »Ilirija«, Ljubljana 23.46 min., 5. Šotarko Kazimir, Gradjanski športni klub, Zagreb 24.20 min., 6. Jerman Ivan, Kol. klub »Ilirija«, Ljubljana 25.16 min., 7. Meze Vilko, Kol. klub »Ilirija«, Ljubljana 26.15 min., 8. Šiško, Kol. klub »Ilirija«, Ljubljana 27.19 min., 9. Goltes Adolf, Kol. klub »Ilirija«, Ljubljana 27.19 min., 10. Nardina Mirko, Kol. klub »Ilirija«, Ljubljana 27.19 min. J. Šolar si je priporil naslov »gorskega prvaka Jugoslavije za leto 1921«. Tudi pretečeno leto je zmaga lina isti čas za skoro 1 minuto.

Dirka v Zagrebu 16. t. m. Pri današnjih velikih kolesarskih in motociklističnih dirkah na dirkališču v Černomeru so odnesli vsa glavna da-

rija Slovenci. Startalo je 43 dirkačev kolesarjev. V glavni dirki 10 km v spomin pok. F. Gregla je zmagal Ljubljancan Šolar (Ilirija) v 19 min. 23 sek., drugi Zagrebčan Pavlija 19 min. 23 1/2 sek., tretji Sovič (Gradjanski), četrti zopet Ljubljancan Kosmatin. V tolažilni dirki na 10 km je bil prvi Slovenec Sottler v 11 min. 39 sek., istotako je zmagal on v tekmi med avtom in motorjem v 10 min. 44 sek. V poslednji tekmi med konjem Leo v zigu last g. Junka, Zagreb, in med dirkači Pavlija in Soričem je zmagal konj v 2 min. 49 sek. na 1800 m.

»Sestanek T. K. Skale« se ne vrši v četrtek 20. temveč petek 21. t. m. v restavraciji »Novi Svet« ob pol 8. zvečer.

Zdravstvo

Sestava sanitetnega urada. Beograd, 19. oktobra. Na dnevnem večerajšnje seje zakonodajnega odbora je bilo poročilo tretjega odseka o navedenem glede ustroja sanitetnega sveta kraljevine z dne 21. julija 1919. Ta naredba je bila izdana na podlagi sanitetnega zakona in odreja en sam sanitetni svet kot najvišji organ pod ministrstvom narodnega zdravja. Ta svet mora podati svoje nazore o vseh spornih sanitetno-sodnih vprašanjih. Sprejet je bil prvi člen naveden. V sedmem členu so se odredili za vsako pokrajno član v sanitetni svet. Proti temu členu sta govorila poslanca Ljuba Jovanović in Ojionović, češ, da pomeni ta člen specializiranje pokrajn. Člen 8. in 9. sta bila odklonjena, tako da je ostalo samo še sedem členov. V tej naredbi se odreja kot število članov za sanitetni svet 23 rednih članov, 9 izrednih in 17 namestnikov ter en upravnik. Naredba je bila v načetu sprejeta vsa. Nato se je razpravljalo o ustroju oblasti sanitetne uprave v Srbiji in Črni gori. Tozadevna naredba z dne 27. junija 1921 predvideva dekoncentracijo sanitetne uprave v Srbiji in Črni gori, potem ustanovitve oblastnih sanitetnih uprav v Beogradu, Nišu, Novem Pazaru, Skoplju in Podgorici. Ta naredba kakor tudi naredba o okrožnih in srezkih sanitet. upravah sta se vrnila odseku, da jo nanovo redigira. V celoti je bil sprejet odlok ministrskega sveta, s katerim se pooblašča zdravstveno ministrstvo, da more odpraviti paralelne oddelke in institucije državnih bolnic v Beogradu ter da more ustanoviti osrednji lekarstvo in sanitetno skladišče. Ta naredba ni nje obseg se je natančneje siliskala z zakonom. Nadalje je bila sprejeta naredba deželne vlade za Slovenijo z dne 23. aprila 1919, ki predvideva obilgato celjenje proti epidemičnim boleznim. Odsek je predlagal, naj se raztegne ta naredba tudi na Dalmacijo.

Zdravljenje sifilitičnih. V pariški akademiji znanosti je dr. Reux predaval o znamenitem francoskem izumu, ki se tiče zdravljenja sifilitičnih. Gre za medmišično injekcijo bismutovih soli. Kakor je poročal Reux, je ozdravelo na stotine bolnikov, katere so lečili s tem zdravilom.

Mednarodni kongres za seksualno reformo. V Potsdamu se je vršil te dni kongres za seksualno reformo. Kongresa so se udeležili biologi iz Nemčije, Holandske, Švedske, Švice, Avstrije, Češkoslovaške, Rusije, Italije, Japonske in Kitajske. Mnogo se je razpravljalo o seksualni moralni in Steinhachovi metodi.

Raznoterosti.

Venizelos se je oženil. V Londonu se je poročil 15. septembra bivši grški ministar predsednik Venizelos z gospodično Schilizzi. Poročil se je civilno in cerkveno.

Glavne laži moškega. Ko je star možki 5 let: No, mama, orehov nisam vzel! Ko je star 15 let: Prav nič se ne bojim, ker se mi pa smiliš, to ne bom udaril. Ko je star 20 let: Ti si moja prva in edina ljubezen! Ko je star 30 let: Še bo lepo na svetu! V 45 letu: To je bil izborni počitek, gospa X. V 60 letu: Lo zaspaj mi dekle, saj sem častivreden mož. In zadnja laž: Prav nič se ne bojim smrti!

Umri na morški bolezni. Iz Londona poročajo, da je umrl neki 16letni mladenič na morški bolezni, kar je zelo redek vzrok smrti. Mladenč je do bil morško bolezen na daljšem potovanju ter je umrl 200 km daleč od obrežja. Zdravnik je izjavil, da je bil mladenič sicer slaboten, da je bil pa neposreden vzrok smrti — morška bolezen.

Povojna dekleta. Z današnjimi dekleti je velik kriz. Če se človek gleda v kako dekle za sekundo, pa ga že hoče vleči pred oltar, ali pa pred polje.

Grozna eksplozija. Na utrdbi Rudeni v okolici Bukarešte se je dogodila grozna eksplozija. V vrak je zletelo 150 vagonov municije. Ubitih je 10 oseb, mnogostevilne pa so ranjene.

Kava in slepoti. Mauri uživajo mnogo črne kave. Njih vid začne pojemati zato s 40.—45. letom. Mnogo jih slepejo do 50. leta popolnoma. Število slepcev po ulicah Feza je strašno veliko, a vsi so pili preveč kave.

Oči in ušesa. V petih slučajih stoje oči ravno le pri dveh ljudeh; pri sedmih oseh med desetorico je eno oko boljše nego drugo. Navadno stoji desno oko višje od levega. Samo ena oseba med petnajstoric ima res popolnoma dobro oči. Največ jih na oči ima jo plavalci. Tudi najslabši svok zažuti eno uho boljše nego obe obenem. Nohti na prstih ne raste enako naglo. V 44 slučajih med 100 je leva noga krajša nego desna.

Gospodarske vesti.

O kreditni naših lesnih izdelkov.

Med vojno in po njenem zaključku je bilo — vsled pomanjkanja industrijskih proizvodov v obse — treba proizvajanje forsirati v neugodnih razmerah. Ni čuda, da je solidnost produkcije trpela do skrajnosti. Tudi lesna naša industrija se v teh omenjenih časih pa doslej ni zboljšala. Še le sedanja kriza jo sili, da boljša in boljše svoje fabrikate. Vendar se to godi le počasni in še vedno se dovoli, da bi mogli uspešno tekmovali — s tujo konkurenco. Ne samo da je dvignila svojo zopet pozitivno produkcijo na predvojni nivo, ampak jo je po večini tudi prilagodila potrebam instandantnim, ki so jih že davaj pred svetovno vojno ustvarile evropske šumske veleindustrije. Ti tipi so edini za trgovski promet v vseh zonah, kjer se prodaja evropski les, javljani in moradajni vzori. Če hoče torej naša slovenska lesna industrija, — katero danes izpodrivajo vse mogoče konkurence na vseh koncih in krajih —, uspešno konkurirati, priboriti si izgubljene postojanke in zavzeti nova tržišča, se mora pač čimprej odločiti, da se spretno in hitro prilagodi normam, ki so jih kot edino veljavne proglasile največje evropske šumske industrije.

Ni namen teh vrst kritizirati naše lesne industrije in tudi ne naštevati vseh tehničnih in produkcijskih pomanjkljivosti. Opozoriti hočemo le interesirane kroge, da naj opuste svoje konservativno raziranje in svoje nezaupljivost ter se v lastnem interesu prilagode modernim zahtevam svetovnega trga. Očitno imamo tudi v Sloveniji uzorne produkcije. Večina njih pa, ki je v rokah malega producenta, je s svojim produkcijskim načinom in uspehom na taisti stopnji kakor pred 40 leti, ko po bosenskih, romunskih in švedskih vrh se ni pela sekira. Med tem časom tam nastali veleobrati proizvajajo po najmodernejših principih, strogo solidno in precizno. In baš zategadelj se ne smemo čuditi, če veliki mednarodni trg naših slovenskih lesnih izdelkov ne smatra za zmogljive te moderne konkurence na evropskem trgu.

In vendar so naši producenti po večini zelo trdnega mnenja, da ni lepšega lesa, negoli je naš. Po strukturi je v resnici dober deloma celo najboljši. Po izdelavi in manipulaciji pa tega gotovo ne moremo in tudi nečemo trditi. In baš tu čaka naših lesnih organizacij hvalažno in prepotrebno delo. Modernizacija naše lesne industrije je pogoj za uspešen razvoj lesnega eksporta. Francija je rabila in še rabi velike množine stvarnega materiala. Francoska komisija, ki si je leta 1919 ogledala nekatera slovenska skladišča je izjavila, da je les po strukturi lep, da pa po izdelavi nikakor ne odgovarja. Vsled tega ni prišlo do kupčijskih zaključkov.

Skoro po vseh tržiščih izpodrivajo tuje konkurence naš les, in čisto po krivem se pripisuje krivda tega za nas alarmantnega pojava našim izvoznikom. Prvi pogoj trgovskega uspeha je kvaliteta. Če blago ne odgovarja, je vsa trgovska spretnost zaman. Praksa nam je pokazala, da tako ne more iti naprej, ako hočemo našemu lesu ohraniti primerno mesto v internacionalni kupčiji, pa tudi v naši državi sami.

Kolikokrat se sliši pritožbe iz Baranje, Bačke in Srbije, da naš les ni dobro izdelan in da ne odgovarja zahtevam čednosti dobrotnih konsumentov. Naravno, saj so ti kraji dobivali pred vojno les iz Sedmograške, ki nudi vzorne lesne izdelke, ki po svoji izdelavi popolnoma odgovarjajo standardnim tipom, veljavnim v internacionalnem prometu. Solun bi danes komunalni velike množine našega lesa. Postal bi kljub oddaljenosti važno izhodišče, če bi nam v to pomagala ne samo tarifna politika, ampak tudi kvaliteta oziroma konfekcija naših izdelkov. Brez vsakega dvoma nam odpadeta Baranja, Bačka in Srbija in to kljub vsem zaščitnim carinam, če bosta Českoslovaška in Rumunija podpirali eksport svojega lesa. Kakor se govori, namerava za svoje koristi vedno zelo živahna Českoslovaška, ki je že itak protestirala proti naši zaščitni carini za les, poskusiti vse in vsa razpoložna sredstva, da omogoči svojim eksporterjem prej ali slej novo pridobitev in skorajšnjo prevlado lesnega trga v Bački, Baranji in Srbiji. V to je v obliki meri pomore najvažnejši moment lesne trgovine, to je transportni moment. I ker je Českoslovaška na razpolago cenena vodna pot, zanjo skoro ne prihaja in tudi ne pride v poštev. Če torej zopet pridemo v ostro konkurenco v imenovanih pokrajinah — in do tega prej ali slej gotovo pride — z današnjimi svojimi produkti gotovo propademo! Kdor je pred pol letom potoval po teh krajih, je lahko opazil velike množine nesposobnega lesa posebno v podonavskih mestih. Šele zaščitna carina, ki pa je pri današnjih krizah le začasne vrednosti, je masam tujega lesa onemogočila dohod. Akoravno bi se marsikomu zdelo čudno, naravnost neverjetno, da Jugoslavija, — ki sama lahko producira na leto stotisoče vagonov gradivne, — ta material kupuje deloma izven svojih meja, se vendar posameznim kupcem ne more toliko zamerjati, če jih zapeje k temu in takemu nakupu boljše kvalitete tujega blaga.

★

Spekulativni intrige proti naši valuti. V švicarskih finančnih in zasebnih krogih, zlasti v Curihu, se širijo napačne vesti, da se pariteta naše krone in dinarja izpremeni v razmerju 1 : 3. Te vesti povzročajo, da tečaj dinarja neprestano pada. Te popolnoma neosnovane vesti širijo gotovi ljudje

s spekulativnim namenom. Relacija krone napram dinarju je definitivno določena v razmerju štiri krone za en dinar in velja za vso državo. Relacija se ne more na noben način izpremeniti, za kar tudi ni nobene finančno-tehnične možnosti. Vse te vesti se širijo samo radi tega, da vrednost dinarja še bolj pada in da bi potem brezvestneji cenile kupili. Finančno ministrstvo je napravilo potrebne korake, da se take neresnične vesti več ne širijo in izpodbljuje na viru.

Gremil mariborskih trgovcev je imel v četrtek večer v Gambinovi dvorani svoje zborovanje. Predsednik g. Weigl je podal poročila iz trgovske obrtne zbornice. Nadalje protestirajo tudi mariborski trgovci proti zvišanju davka na poslovni promet; tozadevno resolucijo sestavi nanovo poseben odsek, h kateremu se vabi tudi dr. Srečec. Ta točka je izvala živahno debato, ki je postala celo poostrena med gg. Ellinger in Tavčar, kateri slednji zagovarja le legalno pot. Še živahnejšo debato je izval protest proti občinskemu sodišču vsled njegovega pravnega značaja in sestave članov. Gremil zahteva, da se v to sodišče pritegne tudi po en trgovec in obrtnik. Protestiralo se je tudi proti uvedbi davka na reklamne napise. Več zborovalcev je poročilo o intenzivnejši delu v stanovski organizaciji. Ellinger je izjavil, naj bi se vse države s slabo valuto gospodarsko združile, s tem bi odpadel tudi za nas nezdruvljiv vpliv antante. Tavčar je mnenja, da taka izjavljanja ne spadajo na trgovska zborovanja, ker trgovci niso poklicani za rešitev takih problemov. V debato je večkrat posegel tudi odvetnik dr. Rapoc ter mnogo slovenskih obrtnikov. Zborovanje je bilo sicer izborno obiskano, govorilo se je pa od slovenske strani mnogo odveč tudi nemško na ljubo Nemcem, ki so po večini dobro razumeli tudi slovenske govore. Shoda se je udeležil tudi g. Pintar, zastopnik trgovcev iz Slov. Bistrice.

Pozor obrtna društva in zadrage! Slovensko obrtno društvo in Maribor pozivlja vsa bratska društva in zadrage bivše Stajarske, da mu pošljejo v svojem in v interesu vsega obrtništva svoje naslove. Društvo bo odslal naprej vodilo evidenco o vseh važnih navedbah in zadevah, tika-jocih se vsega obrtništva. Da pa more v danih slučajih tudi nastopati, potrebuje natančen seznam vseh in poštev prihajajočih zadrž in društev, da se v slučaju potrebe tudi lahko obrne nanje.

Izvoz kož iz Českoslovaške. Vsled velike suše in pomanjkanja živinske krme se je število živine v Českoslovaški znatno skrčilo. Zato pa so se povečale založbe usnja in je tudi povpraševanje po usnju v Nemčiji večje, ker se tam, kakor znano, sirovine obdelujejo dovršeno in so cene poskočile skorje za dvakratne cene v Českoslovaški. Zato so trgovci v Českoslovaški začeli izvažati kože v Nemčijo, čemur so se pa uprli tovarnarji rokavic. To je dalo povod vladi, da je izdala poseben pravilnik za izvoz kož iz Českoslovaške.

Vrednost Českoslovaški odstopljenega podonavskega brodograja. »Prager Presse« objavlja razgovor svojega dopisnika s trenutno v Pragi se nahajajočim Českoslovaškim poslanikom v Parizu dr. Osuskim, ki je dejal med drugim: »Ladijski prostor podonavskega brodograja, odstopljenega Českoslovaški, ima približno 70000 ton ladij in 4000 konjskih sil vlačilcev. Razsodniki so vrednost teh ladij določili skupaj na 5.400.000 švicarskih frankov, ki se vračunajo deloma v avstrijsko, deloma v madžarsko vojno odškodnino. Českoslovaška bo že v novembru začela prevzemati odstopljene ladije, začetkom decembra pa bo prevzela ves ladijski park. Vlada namerava ustanoviti dve rečni paroplovni družbi, eno na Labi, drugo pa na Donavi, pri čemer bo skušala pridobiti za nakup delnic bančni in industrijski kapital, ki iz v nemških in madžarskih rokah.

Prodaja praznih konzervnih škatei. Komanda dravske divizijske oblasti v Ljubljani naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se vrši dne 24. oktobra t. l. v Osjeku in 29. oktobra t. l. v Sl. Požegi vsakokrat ob 9. dopoldne, v pisarni Intendantstva skladišča v Osjeku, oziroma v Sl. Požegi javna ustmena licitacija za prodajo praznih konzervnih škatei (v Osjeku okoli 90.000 komadov, v Sl. Požegi okoli 5500 komadov). Predmetni oglas s natančnejšimi podatki je interesentom v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na vpogled.

Kriza svetovne trgovine. Iz Londona poročajo, da je na kongresu za gospodarsko obnovo in svetovni mir izjavil angleški finančni strokovnjak Paish, da kriza v svetovni trgovini ne bo še kmalu prenehala. Prihodnje leto bo v tem času število brezposelnih še večje. Ako Amerika dopusti, da umre Evropa, bo umrl tudi znaten del ameriškega naroda. Položaj, ki le danes v Rusiji, bi se razširil kmalu po vsej Evropi.

Trgovski odnošaji z Rusijo. »Daily Mail« poroča iz Kodanija: Sedaj v Moskvi mudeče se angleško trgovinsko odposlanstvo se vrne bržkone v kratkem. Odposlanstvo je ugotovilo, da ni mogoče s sovjetsko Rusijo obnoviti pravih trgovinskih odnošajev.

Dobava 10.000 kg svinjske masti. Dne 24. oktobra t. l. se vrši druga pismena ofertalna licitacija glede 10.000 kg svinjske

masti pri Intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani. Oglas s podrobnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani, pozori pa pri Komandi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani na vpogled.

Glavni urednik:
Rasto Pustoslemšek.
Odgovorni urednik:
Ivan Podržaj.

Dva otroška vozička

za ležanje in sedenje se prodasta. Pot v Rožno dolino v baraki 7542

Šivilja

katera še ni dobro izučena išče mesta pri boljši šivilji. Vpraša se Koltze vata 19. 7520

Trgovski pomočnik

prva moč, za mešano stroko, se sprejme pri MIHAELU OMAHEN, V. šnja gora.

Zamenja se stanovanje,

obstoječe iz 3 sob pritl. v sredini mesta za enako ali stanovanje dveh sob. Ponudbe pod »Zamenja 7474« na upr. Slovenskega Naroda. 7474

Deklica

stara 16 let, želi vstopiti v kako trgovino na deželi kot učenka. Ponudbe se naj pošljejo na Marjetko Jenc, Ose, Jezero št. 1. pošta Stari trg — Rakek

Lepa salonska garnitura

(mahagoni) se prod. Cena 12.000 K, event. tudi na mesečne obroke. Naslov pove uprava Slov. Naroda. 7519

Krojaškega pomočnika

za samostojno veliko delo I. razreda s boljšo plačo sprejme takoj FRAN KRAIGHER, Gosposka ulica 3. Stanovanje na željo v hiši. 7540

Sveže

čajno maslo

kupim. Ponudbe pod »Maslo 7541« na upravo Slov. Naroda. 7541

Opekarski mojster

z večletno prakso, vešč vsakega, v obrt spadajočega dela, išče za prihodnje leto službe. Ponudbe pod »Opekarski mojster 7529« na upravo Slov. Nar. 7529

Rmetovalci, pozor!

Neverjetne uspehe dosežete pri prašičih govedi itd. ako primešate krmil redilni prašek Modin lekarnarja Plesolija v Ljubljani. II 69

Služkinja

15 do 18 let stara se sprejme takoj za Sarajevo k slovenski obitelji. Plača dobra. Prevoz Ljubljana-Sarajevo se poravnava. Natančneje pri A. Butara, Solo 10 pri Ljubljani. 7445

Preproščena inštrukcija.

Visokošolec, ki bi dobil stanovanje (če mogoče s hrano), bi poudarjal zastopni pri dotični družini, bodisi šolske predmete, (gimnazijo, lice) ali kak modern jezik. Plača postanska stvar. Ponudbe pod »Instrukcija 7533« na upravo Slov. Naroda. 7533

Pisarniška moč

dobra, samostojna, se sprejme takoj. Hrana, stanovanje in perilo v hiši. Plača po dogovoru. Sprejme se tudi učenec iz boljše hiše pri L. Krašovic, Zaic. 7529

Prodaj

sode od vina in žganja 100—800 litrov po K 2 liter. Nove bakrene kotle 30 do 100 l za žganjekuho in 1000 kg čajove kompozicije. — Ponudbe pod »Prodaj 7543« na upravo Slov. Naroda. 7543

Šivalni stroj

dobro ohranjen, briljantne uhanje mato in angleški kostum za srednjo postavu, popolnoma nov se ceno prod. Voraša se v trgovini na Dunajski cesti 6. 7537

Prezno nove in rabljene

vreče (djakove)

v vsaki množini po najnižji ceni pod FR. SIRC, KRANJ.

Kupujem suhe gobe, rižol, brinjevo olje.

Dve poštene in pridni dekleti

iščeta kake poštene službe bodisi v kakem restavrantu ali gostilni, ne glede radi plače, samo da bi se izučila kuhanja in gospodinjstva. Naslov pove uprava Slov. Naroda. 7477

Prijazno stanovanje

obstoječe iz 1 sobe in kuhinje, z električno razsvetljavo in predmetju, se zamenja s stanovanjem z dvema sobama in kuhinjo v mestu Dopis pod št. R 16—7480 na upravo Slov. Naroda. 7480

Sprejemata se

dva vajenca

za ključavničarsko obrt. Polize se pri M. Dolenc, Cesta v mestni log 33, v Ljubljani. 7561

Vplačana delniška glavica
K 30.000.000.—

SLOVENSKA BANKA

Telefon št. 567

Čekovni račun 12205

Ljubljana, Krekov trg št. 10, nasproti „Mestnemu domu“.

Obrestuje najugodnejše vloge na knjižice in v tekočem računu. — Izvršuje vse bančne posle najkulantnejše.

Iščem

majhno mesečno sobo ob dobrem plačilu. Ponudbe pod „Dobra plača 745“ na upravo Slov. Naroda. 7475

500 kron nagrade

dobi oni, kdor preskrbi mirni stranki brez otrok eno sobo in kuhinjo. Ponudbe pod „Mirnost 7524“ na upravo Slov. Naroda.

Moderno stanovanje

8 sob s pritlikinami (kuhinje itd.) skoro v sredi Ljubljane se zamenja z manjšim (2 sobi in pritlikin). Ponudbe z opisom stanovanja pod „H. N. 7532“ na upravo Slov. Naroda. 7532

Izvrsten šofer

mehanik, išče službo k osebnemu ali tovornemu avtu. Prevzame tudi defekten avto, ali posamezna popravila. Ponudbe pod Čeh 7534 na upravo Slov. Naroda. 7534

Klavirje,

godala, loke pihala in potrebščine. Strune na drobno in debelo. Specializirane: Reliance, Black Ends, Elite itd. Popravila iz prve roke, strokovno in cenovno. A. Mušič, Ljubljana, Šelenburgova ul. 6.

Samostojno pisarniško moč

veščo slovenskega, nemškega in hrvatskega jezika, in strojeplako, veščo v svoji stroki, sprejme tovarniško podjetje. Ponudbe pod „Tovarna 7536“ na upravo Slov. Naroda kjer se tudi izve naslov.

Kot kompanjon s kapitalom

500.000 kron

želi vstopiti trgovec k dobro dobi trgovini ali pri kakem dobro vpljanem industrijskem podjetju. — Cenjene ponudbe je vpisati pod „Kapital/7539“ do 31. oktobra na uprav. Slov. Naroda. 7539

Tovarne in tvrdke vseh jugoslov. izdelkov

ki se zanimajo za oddajo svojih izdelkov v Egipt, naj pošljejo svoje ponudbe s cenami fco. Aleksandrija na anončno družbo Aloma Company, Ljubljana, Kongresni trg 3. 7414

„ORIENT“

družba s o. z. preje Brata Eberl in Jančar & Co Ljubljana, Miklošičeva c. 4. nasproti hotela „UNION“.

Lasni izdelki oljnatih barv, firnežev, lakov in steklastega kileja. Velika zaloga kemikalij in rudniških barv, barv za umetnike, raznovrstnih čopičev, vseh potrebnih za slikarje in pleskarje.

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naša iskreno ljubljena hčerka, sestra, nečakinja

Jakobina Artač

učiteljica

po dolgi mučni bolezni v 20. letu svoje starosti dne 16. t. m. ob 11. dopoldne mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb nepozabne pokojnice se bo vršil dne 18. t. m. ob 4. popoldne iz hiše žalosti na tukajšnje pokopališče.

Krško, dne 16. oktobra 1921.

Žalujejo ostali.

Zahvala

Za mnogobrojne izraze sočustva povodom smrti naše nepozabne

Jakobine Artač

učiteljica

se vsem iskreno zahvaljujemo. Presrečna hvala učiteljskemu zboru, krškim pevcom, Sokolom, darovalcem cvetlic in vsem onim, ki so drago pokopnico spremili na zadnji poti.

Krško, dne 18. oktobra 1921.

Žalujejo ostali.

Ribje olje

pristno medicinsko je sveže došlo in se dobi na drobno in debelo. Drogerija A. Kano, Ljubljana, Židovska ul. 1.

Pletilni stroj

dobro ohranjen, se kupi. Ponudbe pod „Pletenje 7449“ na upravo Slov. Nar. 7449

Zahvala.

Za mnogobrojne izraze sočustva povodom smrti naše nepozabne mamice

Marija Koželj

gadučiteljeve vdove

se vsem iskreno zahvaljujemo. Presrečna hvala pevskemu zboru St. Jakob-skega napred. društva za ganljivo žalostinko in vsem, ki so drago nam pokopnico spremili na zadnji poti.

Ljubljana, 20. okt. 1921.

Žalujejo ostali.

Prodaja se klavir.

Gospodsk. ul. 4 L. 7396

Godbeni avtomat

za gostilne, dobro ohranjen, se prodaja za 2500 K. Stefan Erman, St. Vid pri Ljubljani 4. 7448

2000 K nagrade

dobije tko mirno bobileti od dva člana priskrbi stan od dve, eventualno jedne sobe i kuhinje sa pritlikinama od 1. novembra o. g. po mogućnosti u blizini gl. kolodvora. Ponudbe pod „Kolodvor 7441“ na upravo Slov. Naroda. 7441

Meblovano sobo

event. dve za 2 osebi (mož in žena), če mogoče s separatnim vhodom, se išče za takoj ali pozneje. Najemina postranska stvar, posredovanje se honorira. Dopisi pod „Najemina 7523“ na upravo Slov. Naroda. 7523

Ženski plašč

fin, nov, angleško sukno, najnovejši model z dunajskega velesijma, in fina modra obleka, dvoje hlače posebej radi odpotovanja na prodaj po zelo nizki ceni. S. Potočnik, krojač, Šelenburgova ulica 6, I. 7461

Modni atelje.

Priporočam se slavnemu občinstvu za izdelovanje najmodernejših civilnih in športnih oblek. Priznana dobra in točna postrežba, prvostopno delo, solidne cene. Ivan Kersnič, Resljeva cesta 1/1 desno. 7144

Odpadke

starega in novega cinka ter cinkove pločevine kupujejo v vsaki množini

Kranjske tovarne železne ključavničarske in kovinske robe „TITAN“ d. d. Kamnik, Gorenjsko. 6987

POZOR! ŽIMA. POZOR!

Žimo za zimnice vsake vrste v vsaki množini izdeluje in prodaja po najugodnejših dnevnih cenah tvrdka Lovro Ježetova vdova, Zimo-preja, Strazišče pri Kranju. Vzorci na razpolago in na zahtevo poštne prosti. 6544

Stare kovine

(medenina, baker, aluminij, nikel) kupuje po najvišjih cenah trgovina z železno Breznik & Fritsch, Ljubljana, Canvarjevo nabr. št. 1. 6917

Gospodična

želi službe v kateremkoli kraju Slovenije. Zmožna je strojeplaja in knjigovodstva ter ima tudi veselje za trgovino. Izurjena je za fino šivanje. Najraje gre v kako pisarno. Nastop lahko takoj. Ponudbe pod „N. P. 7495“ na upravo Slov. Naroda. 7495

Realitete naprodati.

Hotel 30 sob, restavracija, kavarna in vinska trgovina. Krasne gostilne in trgovine v mestu in deželi. Pekarna, postilna in sodarica in 14 orlov zemlje, 90 orlov smrekovega gozda 30 — 40 letni 50.000 K. Lepa kmetijska in vinogradiška posestva, velenosteva, graščine, hiše, vile, mlini i. t. d. Karol Breznik Celje, Dolne ulice 3. 6953

Prodaja se

radi preselitve na jsko lejem kraju na Gorenjskem gosposko posestvo z vrtom in 6 orlov zemlje v dobrem stanju. Primerno bi bilo tudi za turistične stanovanj, ker je kraj po leti in po ziml dobro obiskan. Na lov pove uprava Slov. Naroda. 7531

Kupim

dobro ohranjen polnojarmenik (Vollgatter). Ponudbe pod „Polnojarmenik 7505“ na upravo Slov. Naroda. 7505

Železne - barele

prodaja J. GOREC.

OREHE

zdrave, kupim.

Ponudbe s ceno pod „Oreh 7476“ na upravnitvo Slovenskega Naroda. 7476

„Diamant“

Pozor, pekarji! „Diamant“ tvornice Hauser & Sobotka, Dunaj-Stadlau v predprodaji kakovosti se dobi zopet pri glavnem zastopstvu za Jugoslavijo Edward Dumanec, Zagreb. Skladnice Strossmayerova ulica 10. 7269

Apna

se išče večja količina. Ponudbe na GRADIVO, trgovačko društvo za gradivni i tehnički materijal, ZAGREB, Bogovičeva ul. 3. 7497

Konjske odeje

in fine volnene odeje v največji izbiri po tovarniških cenah pri M. Bauer, Zagreb

Iliza 39. Tekstilno blago na debelo. Odeje za zorce pošiljam brzovozno na ogled. 6616

Peči rakiju,

biti trgovac, fabrikant, mali obrtnik itd. a nepoznavati propise o trošarinu je po-seljeno. Ako naručis „Odrebe o dr-žavnoj trošarini“ koje je izdao Savez Finansa Kontrole, a kompilirao viši fin. savjetnik Dr. F. Prej, Stampane latini-com možeš izbjeći neugodnosti. Cena knjige je 35 K a naručuje se samo kod Administracije „Finansa Kontrole“, Do-boj, Bosna i šalje pouzecom ili novac unapred. 7525

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo vporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo vporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. Ljubljana, Nunska ulica 19.

Risalna orodja

Na drobno in debelo.

Zahtevajte cenik.

Delavnica za precizno mehaniko Viljem Sequardt Ljubljana Dalmatinova ul. 5.

Štamparijama na znanje.

Dana 5. novembra o. g. u 9 časova držaće se licitacija za štampanje knjiga i obrazaca za ovaj Savez i za Nabavilačke Za-druge. Uslovi i obrasci mogu se videti svakog radnog dana od 8 — 12 i od 15 — 18 časova u kancelariji Saveza. Kome bude dato štampanje, s tim će se sklopiti pogodba i taj će biti dužan da položi 10 % kaucije.

Savez nabavilačkih zadruga državnih službenika. Karadjordjeva 14. Beograd. Telefon 20 — 55.

FRANCOSKA!

Ponudite vie izvozne predmete, zlasti deželne pridelke, franko in izvoza prosto Šp. lje. izvozní in uvozní tvrdki Janko Lavrič, Strasbourg, rue Charles Appell, 1, Francija. Brz. naslov: „Slovenia Strasbourg“.

Zlata jama.

Zelo dobro vpeljana trgovina manufakturnega, specerijskega blaga in deželnih pridelkov s krasnimi nadstropnimi dobro ohranjenimi poslopji in velikimi prostori na deželi brez konkurence v zelo prometnem in lepem kraju se takoj po ugodni ceni za 30.000 dinarjev prodaja. Ponudbe pod „Redka priloznost/7510“ na uprav. Slov. Naroda. 7510

Petrolejske sode

v dobrem stanju kupuje vedno po najvišji ceni

RAFINERIJA MINERALNEGA OLJA Maribor, Cankarjeva ulica števil. 1.

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica Gorica (Italija)

Naš blagovni oddelok posreduje najkulantnejše pri na-kupu in prodaji vsakovrstnega blaga med Italijo in Jugosla-vijo. Nužno potrebujemo ponudbe za les za kurjavo v vsaki množini, zaklane in žive prešiče, žito vseh vrst, fižol itd. Na drugi strani smo v položaju ponuditi vsakovrstno blago italijanske provenijence po najugodnejših pogojih.

Jadranska banka

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Sibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu.